

EESTI POORUS

POORSOO
KULTUURI
AJAKIRI

ILMUB
ÜKS KORD
KUUS

Nr. 4

APRILL 1933

V AASTAKÄIK

L E E N I K L A U M A N N ;

LOOMISRÕÖMULE

Las põlen veel nii vaifselt, enda ette,
veel kaunis kõik, veel — võõras meelepete —
las' põlen veel!

Veel tahet mul ja jõudu, veres tuld,
ning sinililleline kõikjal muld, —
las' põlen veel!

On vaifselt põleda ja hõõguda nii hääl,
end tunda lapsena, kes vaibast tõetab pää —
las' põlen veel!

Ei foorma hinge minu mured, rasked süüd,
ja üles pilviõse käib pinev püüd —
las' põlen veel!

Kord saabub aeg, kus loitma leegina vast pean
ja valgustama ilma, muret vastu võtma, tean! —
las' põlen veel!

Küll kurbust mullegi on foormaid teel
ja valu suurt, — ent nüüd on juvi eel —
las' põlen veel!

Las' seni tuitab veri, jõust las' paisub rind,
las' oman itu mitmekülyset armastades sind —
las' põlen veel!

Veel tõuseb, kasvab, ootab tegusid mu päev
ja käsi see ei väsi — sulle lilli süev —
las' põlen veel!

Las' elan, põlen, hõõgun, tuni saan kord sõeks!

KEVADPÜHAD – NOORTE PÜHAD.

EESTI NOORUSELE — HUGO KUKKE, HARIDUSE- JA SOTSIAALMINISTER.

Särav päike paistab ja soojendab talveunest ärkavat loodust. Varajased kevadlilled õitsevad ning tärkamas on rohi aasal. Laululinnud laulavad aedades ja metsades. Saabunud on kevad ja ühes kevadega Kevadpühad.

Kevadpühad on noorte pühad. Noored kannavad kevadet rinnas ja kuulavad selgelt kevade kohinat looduses ning tunnevad kevade jõudu ja vaimu oma hingeilmas. Noored on kevadlap- sed ja noorusaeg on elukevad.

Kevadel algab looduses uus elu. Kevadpühad kuulutavad noortele selle uue elu algust. Kevadel peab loodus võitlust ja vabaneb tema loovat tegevust takistavatest mõjudest. Nii ka noored võitlevad oma elu paleuste eest kindlalt ja püsivalt, et selles võitluses võitjaks jääda. Kõndides Kevadpühadel kevadlillede keskel päikese sinisära all ütlevad noored üksteisele meie luuletaja E. Enno sõnadega:

„Kõik paleused, aated, kuigi
nõnda pikka
Sa ära jäta, võitle nende pärast
ikka.“

Ja Kevadepühade jumalateenistus ja kirikukellade helinad kinnitavad ja kindlustavad noori selles aadetevõitluses.

Agas kevadel ei vabane loodus ainult elu arengut takistavatest mõjudest, vaid kevadel avaldab loodus võimsat ja jõulist tegevust. Kaob jää, lumi, külm, — kõik see on täitnud oma otstarbe, ja vetevood nagu kannavad kõike seda kaugele. Asemele asub suur ülesehitav töö, — looduse jõudude rakendamine pute väärtuste loomisele. Ja Kevadpühad toovadki palju õnne just seepärast, et neil pühadel on võimalik tähele

panna seda looduse võimsat tööd. Nähes seda tööd, leiavad noored jälle uuesti kindlustust oma veendumusele, et õnn peitub ülesehitavas töös üldsuse huves. Nad ütlevad üksteisele sama luuletaja sõnadega:

„Oled sa unustand õnne, mis
taome tegude õues,
Murrame maha, mis halb, ja
hääle rajame tee.“

Noored teavad ja tunnevad, et ka neid ootab töö, suur ülesehitav töö, mis käib sageli üle üksikute jõu. Seepärast noored koguvad jõudu nooruseaastail — elukevadel ja valmistavad end ette sellele suurele tööle ning sõlmivad vaimlisi sidemeid, kasvatavad ühistunnet ja selgitavad ühiselt selle neid ootava suure töö sihte ja teostamise soodsaid võimalusi. Seejuures ei kannata noori omakasu ja kitsad huvid, vaid noori kannavad nende elukevadel kõrged rahvariiklikud paleused. Noored ei taha muud tasu, kui luua õilsat elu, korraldada ja kaunistada oma kodusid ja kaitseada oma rahva heaolu.

Päike on kevade jõuallikas. Isamaa olgu päikeseks noorte paleustele elukevadel. Usk ja lootus valgustagu kui taeva tuli noorte mõtteid.

Noored! Tõstke Kevadpühadel kõrgele nooruse lipp ja hoidke seda kõrgete mägede tipul paleuste jõul!

Hariduse- ja sotsiaalminister,

B E R N H A R D P A N T :

Doeet kevaden.

Lõunast puhuvad tuuled,
päikese soojendavad kiired
värskust on kallanud verre.

Ent täna ma näen,
lumelagunemise ajal
elu uuesti sündi.
Näen mehiseid lihaseid
töö võimsaks haardeks.

Kõikjal nuttu ja kisa
igapäevases leivavõitluses.

Filmina jookseb elu must mööda.

Taamal linna taga
looduse süles
esimesi vagusid ajab põldur mulda.

Tänaval
näen kääruvajunud kärumeest,
pingutud lihastega
oma sõidukit talutaman.

Taas tuhmunud mees sepapaja een,
hobust rautaman.

Sadaman rütm kevadine alanud.
Kraanade mürin, —
aurikute huik.
Tööliste siplemaid jalgu ja töötavaid
uuesti päike on sulatanud valla. [sõrmi,

Hulkuden sihitult tänavail
lahjunud palgedega
morn mees näruden
otsiman tööd.

Kivitrepile mure on vajutanud
töötu ema
sülen kandman oma ainukest vara,
nälginud last
suurrätti-sisse mähitult:
Ta arglikult möödujaile sirutab käe,
sendi järele.

Ent täna —
rännaten kevadpäikese all,
tervitan kõiki!

Tervitan neid,
kellele päike ja tuuled
uut värskust
töö innuks toond lihastesse.

Tervitan ka neid
kellele mure
uusi kortsusid palgeile vajutand.
Tervitan nälginud suid,
lahjund palgeid
ja tööd pakitsevaid sõrmi.
Nüüd päike ja tuuled
avardanud uued suunad
töö leiuks.

Kustutame nälga ja jänu.
Laulden ühenkoon
teed edasi jätkame.
Olen sama nagu teiegi.
Töötu rändur.
Kevadpäikese all.

Rauk.

Nägin rauka —
nägin rauka täna raudsel sillal,
naljakaden väristas ta pääd.
Palus andeid alandlikul häälel —
viimse raha andsin enda käest.

Pisar sala —
sala veeres pisar kortsund palgeil.
Tänutunden kummardus siis elustmurtud
[kael.
Tuuled lõõtsusid me ümber ala,
taamalt kostis joobnud mehe naer.

Tasa algas —
algas tasa nukral häälel:
Olen olnud noormees nagu Teie siin,
aastad kihutanud on must mööda,
saatus kerjama mind pannud viimisel teel.

Nägin rauka —
nägin rauka täna raudsel sillal,
naljakaden väristas ta pääd.
Tundsin hingen elu rasket rada.
Rauga saatus südamesse jäänd.

OMAEU JA OMALOOMING.

MÖTTEID KESKKOOLIST JA ÕPILASTE OMALOOMINGUST.

Meie keskkoolile on tehtud ja tehakse etteheiteid. Mainitakse ta ametlikkust, ülekujutatud ja eluvõrast õpekava, liigset rippuvust ülikoolist, soovidajätvat rahvuslikkust, liigset teaduslikkust, ent nõrka kasvatuslikku joont.

Mõndagi, eriti vast viimast, võiks põhjendada. Õppeainega (vaid ülikooli huvides!) kujutatud ja killustatud keskkool näib õpilaste enamusele muutuvat vaid tuupimisasutuseks, kus vähe aega jääb sügavamale üleelamusele, õpilaste omaelule, isetegevusele, endakasvatusele, rahvuslikule kunstile, käsitööle ja omaloomingule. Vähemalt neli viiendikku õpilasist, kellele ülikool ei saa olla tuleviku unistuseks, kahtleb õppeainestiku tuupimise vajaduses. Õpitakse küll palju, kuid unustatakse veel enam; ollakse tark kui elav entsüklopeedia minatuuris, ent see tarkus on aukline — tegelikele elule jääb vähe järele. Kool näib õpilasele enam asutus, kui elulähedane vajadus.

Loomulik pole neis oludes igakord ka õpetaja-õpilase vahekord. Tundub kaks poolt, kaks maski: õpetaja ja õpilase oma. Ühel pool autoriteedi pärast mures olev akadeemilise seisusega aineõpetaja (kellega kohatakse vaid klassiruumis); teisel on kujunemas eri õppurmoraal, mis peamiselt seisab „poppi“ tegemises ja õpetajate ninapidjedamise oskuses. Ühel pool edvistuse ja kinoskäämise keeld (kas siin sageli ei hirmutata varblasi kahuriga ja elevanti kepiga?), teisel on õpilaste huvipiirkond ammu siirdunud koolist väljapoole: tantsule, spordile, kinoekraanile... Vajatakse sügavamale maski taha: paradiseeritakse, haaratakse elunaudingute järele, edvistatakse kasvatamattusega. Palju pole õpetajaid, kes võimelised vaatama maskist läbi: nägema teeseldud kasvatamattust, tundma noore hingesügavuse igatsusi, aimama noores kangelas-kunstnikku, arendama ta omaloomingu romantikat. On palju õpilasi, kuid vähe jüngreid, palju õpetajaid, ent vähe pedagooge!

On palju asjaolusid, mis vähendavad praeguse keskkooli kasvatuslikku jõudu. Kuid kas pole üheks neist, et kool vähe

arvestab õpilaste omaeluga, organiseeritud isetegevusega. Ametlikus klassiõhus ükski ei arene koolitoast üleulatav eetika, tulevikutõstev traditsioon. Klassihuvivid, kalduvused, ühisharrastused, mänguplatsid, koolidevahelised võistlused, avarad koolidevahelised kirjanduse- ja muusika- ja kunstiringid, oskuskursused, koolidevahelised ajakirjad, noorteühingud — kes tahaks öelda, et need pole kasvatustegurid! Kuid kool ei organiseeri neid kuigi on teada, et inglise kooli kasvatusliku kuulsuse üheks teguriks olnud koolidevaheline mäng ja võistlusind. Muidugi kajseb end kool: mängud, sport, esinemised segavad koolitööd, väsitavad ja hävitavad noorte erguenergiat. Ka on koolil oma ringid, peod, ajakirjad ning õpilastele korraldatakse näitusi ja teatrietendusi jne. Kas aga siiski ajajärgul kus kino, raadio, sport, ajakirjandus seovad noort kogu maailmaga, õpilaste isetegevus kunsti ja kultuurialul pole liigsalt surutud pedagoogide järelvalve alla ja ühe kooli seinte vahele? Rahuldub siin noore esteetiliselt avarusi ja vabadust ihkav omaloomingutuug ja võistlusind? Kas ei suruta nii teohimuliseimate noorte „erguenergiat“ väiksematesse illegaalses ringidesse, turukirjanduse mõjupiirkonda? Ja kas rahuldavad teater ja näitused tungi aktiivsuse järele? Kas ei vaja õpilane karakteri kujunemiseks üleelamusi, vabadust, iseseisvust, eluaktiivsust, et hiljem kohaneda elus ja ülikoolis. Nüüd aga ei tea paljud sisemise igatsuse ja iseseisvuse keskkoolist tulnud noored ülikoolis oma suure vabadusega teha paremat, kui usaldada end kiiremas korras mõne korpi varju alla, kes siis ajab mündrisse ta mõtteilma, ajud ja moraali ning korraldab ta eraelu... Ja kaunis tavaline nähe on, et ÜENÜ maaosakondades, kus küllaldaselt keskkooliõpilasi, süiski tihti kaevatakse haritud jõudude ja tegelaste puudusest, kuna selle vastu tegevuses elavamad osakonnad need, kus keegi viibind rahvaülikoolis...

Noorte isetegevuse kõrgemaks ja mõjuvamaks tipuks on esteetiline omalooming.

HUGO LEPIK.

Mere tagant.

elevus. On vale arvamine nagu oleks see suursugustav omaloomingu moment tähtis vaid loojale enesele, kes siin leiab oma sõna, oma aine, oma stiili. Sama suursugustav on see kindlasti ka nautijaile kaasnootritele, kes sellest kaasnootrite loomingust omaealiste hingeelulise kooskõla kaudu saavad mõjutusi, mida ametlik pedagoogika vaevalt kunagi võib anda. Siin polegi sageli nii oluline mida just, millisel kujul just, vaid et just. Sageli tababki see kõrgustelt vaadatuna naiivne töö noorte hingeelu romantikat, kangelaslikkust ja fantaasiat tuntavalt lähemalt kui mõned klassilised teosed. Kui kirjandusküpse vanem tegelane rahvalaulus naudib selle värssiilu ja Kalevipojas selle eepikat, tundub sellelaadne looming noorele sageli liiga kauge, antiikne, kivistunud.

Tekib distants noorte loominguga ja nende vahel, kes teavad end jõudnud „lumiste kõrgusteni“. Sageli mõõdetakse siit noorte algatusi vaid kõrge kunsti ja valju vormi mõõdupuuga. Loomulikult ei kannata noore äkilisema sisepuhangu tuletst hingestatuud esteetiline ilutsemine igakord kunstinõuete küünarpuud ja sealt siis etteheited epigonismis, diletantismis, ebaküpsuses, sisuvärsuses, vorminõrkuses ja muus.

Ent siiski tuleb sedagi loomingut kõrgelt hinnata just omaloomingulise üleelamuse seisukohalt. Kui omal ajal Tallinna keskkoolide õpilased Agio Bachmani juhatusel löid Hommikteatri ja hiljem ta kiristu ümber nuttes langetasid pärja Cordatuse sõnadega: kogu valguse on ta meilt kaasa viind,“ siis sidus neid oma juhiga mitte niivõrd teater, kuivõrd üleelamus, idee...

Või kui äsja kommertskooli noored Marie Underi austusõhtul hoogsalt ja vaimustatult kandsid ette „Rukkiräaku“, polnud see kindlasti tegelasile vaid Tütarlaste kommertskooli esinemine J. Jürgensoni juhatusel, vaid teatud muusikalise omaloomingu üleelamus.

Või kui keegi avastaks võimaluse keskkoolide noorte albumi kirjutamiseks, kultu iga kool paigutaks oma parima kirjandusliku alal, poleks see kindlasti võistlusindude ergutavaks üleelamiseks ainult autoreile, vaid kogu õpilaskonnale. Ja kindlasti ulatuks selle üleelamise mõju kaugemale eeskujulikumastki klassitunnist.

Sellest seisukohalt tahaksime hinnata noorte loomingut. Lähtudes siit näeksimetemale ka suuremaid võimalusi meie kujunevas keskkoolis. **August Meikop.**

A L L E K S S I N I S A L U :

Diinne pannus.

Monotoonsetel lögistajid waguinirattad rongi tormates niiskewõitu ja udujes õhuhämarikus, et üha ligineda eelolewasse sihtpunkti. Ajuti rappus klaaswagun, pannes inimesi, kes pinkidel kinnijilmi tukkusid, liikuma kabelepoole. Talle pilkudes lae all, katjusid mõned reisijad lugeda, kuid loobusid, sest oli parem selja toetudes seinale laskuda wäikesesje uinakusse ning kuulatada wagunirattaste ühetoonilist põrjemist.

— Kas noorhärja ka kaugele sõidab? — küüsis akna ääres istuwalt keiskealijelt meheft keegi talumees, ise seejuures poppides pikka piipu, täites kogu waguni kibeda tubakawinguga.

— Sõidan Warapalu jaamani. Arwatawasti on hea tükk maad sinna sõita, arwan nii. Pole juba kuus aastat seda teed sõitnud ja sellepärast ka kindlasti enam jaamajid ei tea.

— Eks ta ole jah, wõi kuus aastat olite ära! See ju pikk aeg ja eks paljugi wõib ununeda ja muutuda selle aja jooksjul. — Sõnus talumees, uurides wastasistuwat mehe nägu ning koputas piibu tühjaks wastu waguni seinale. — Kus Te siis kogu selle aja olite? Kas laewal madrujeks — wõi mujal? — küüsis siis pikema waikuse järele.

Küüstaw ärkas äkki mõtiskelust, waatas kord wanamehele silmi ning juunis pilgu lakkke elektrilambile, mille punakas tuli ikka wäiksemaks ja wäiksemaks muutus. Häälmelega oleks ta küüsilale näkku karjunud, et tahn rahu, aga süüski ei teostanud ta seda mõtet, kui waatles talumehe kortsulist nägu ja käsi, kus werejooned nahaall näisid siniste üleskerkinud nõõridena. Mälestuses tuli esile oma wana isa, kes samuti, kui too küüsilja talumees, raske waewaga oli elust läbi rainunud ehkki terwis selle all kannatas. Põijs waatles talunikku halle silmi, millised wesiastena näisid ja wanamehe tüügastunud habet, mis katris kogu ta nägu. Mehe huuled tõmblesid närwilikult, kui ta näidagi püüdis kõneleda ning tõõga hoormatud känd wärisejad, kui awas uuesti tubakakoti, et täita kustunud piipu.

— Minagi olin kord noorena madrus, aastat kolmekümmend tagasi. No siis oli alles elu! Ei igapäijest raskest adra taga küürutamijest polnud jälgegi, sellewastu oli igalpool lõbu külluses. Meie seast igal laewamehel oli enamasti

ees alati kõikjal sadamalinnades, kuhu laewaga saabujime, omad kallimad, kuhu alati lähjime nagu oma kodu. Aga tõelise kodu, — seda polnud mul selajal, kui rulluwail laineil lokkujin. Põgenesin salaja maalt linna enne laewale ajumist. Mäletan, tohkorral oli ilus warasuwine hommik. Ja kui taluperemees, kelle juureft ära jooksin, tuli hangitud andmeil mind linnast otjima, siis sõitjime juba sadamast merele. Oun, et pääsesin kuuwalt maalt minema, sest kas olete kunagi tunnud, noormees, milline on elu, kui oled isata, emata, tuttawate, kui on waid küüniline peremees, kes sind orjana käsutab. Mina tundsin ja kannatasin jarnast orjaleu neli aastat ja siis pääsesin minema ja rajasin kodu alles aastate mõõdudes mereft tagasi tulles; kodu, mille loomijega olen waewa näinud. Aga nüüd, wanusepäewil, tunnen rahuldust tehtud töõft.

— Aga mina pole kunagi madrus olnud, selles ekjite kulla mees! Wõib ka kuuwalt maalt kodust kaugeft wiibida, ilma et sind kõigutaks rulluwate lajnete harjad. Ja kodu — ons mul seda praegu? Ei tea ifegi seda õelda. Kunagi oli mul küll kodukoht jõe kaldal, kuid alles on säilinud ainult udune mälestis. Kuid praegu — tume on kõift eelolew aeg, tumedana paistab elukuristik mulle. Kuus aastat on pikk aeg, aga mälestijid endiseid ei kustuta ta kunagi. Tõaste, inimesed on ju sarnased, et kui oled nende põlguse alla sattunud siis raske on selleft põlguseft wabaneda. Ja samuti oli minuga lugu. Tõugatud porri kaasanimeste poolt aastat kuus tagasi, olin noor, olin rumal. Aga rumalused ja lollused lähewad wahjst kalliks maksma. Ja kes on süüdi siis minu elutraagikas? Juhus ja meeoleolu äkilisus ning wiin pluss naine, eks see räagi küllalt selget keelt.

Wana talutaaf näis mõistwat toda kahwatu-näolift meest sisjewajunud silmadega ja hõreda hallistunud juuksekahtega ning habemega. Wana sügismantli, milline wõimatuweni küllunud, oli mees enesele ümber tõmmanud, sest wärehatuw ihu polnud küllalt kaitstud warakewadise niiskuse eest. Talumees mõistis ifegi, et tema wastasistus inimhing, keda saatus paajanud irooniliseft emale inimesist, emale ühiskonnast, emale poolhõiuft ja lugupidamijest. Talumees tundis

korraga poolehoidu mehe vastu, kelle saatus näis osalt ühejalgune tema mõõdunud elurajaga. Siin teadis ta tolle mehe olukorda ka ilma sõnaselgituse ja tajus, et raske on võtta uuesti ühiskonna poolehoidu, kui juba kord oled enese väärtuse nende silmis kaotanud. Oli mõttekus hiskuda veel wanu haawa lahti, milliste elustamine kuigi hääd polnud ning sellepärast juvenes ta tagasi enesesse.

Monotoonsus rongi rütmilises tahtis uinutas taas ellu pöörduma mehe, kes pead waguni seinale toetudes näis suikuvat unne. Kaabliks wile wedurilt hõlbas nagu kaugusest, kust paistisid ees tundmatud sihid, tundmatud teerajad. Üksik tulijilm möödawilksatuwast talumajast äratas wanu mälestisi ringikõlmasi ajaraatust. Peab samnema taas tallat radadel, igauks ise suunas, kes okasliisil kes lilleliisil. Taamal jules kattew linik kogu möödaooskwa maastiku, lahstiste teekraawidewaga ja weeniredega ning waguni punakas elektrituli hakkas keerlema spiraalidena, pildudes tulijädemeid ümbrusesse laiali.

Ärkas äkki tugewast raputuselt ölast ja kuulis konduktori käredate häält: „Warapalu jaam!“ Tukšatjas sjemuses midagi hella ja walusat kina jüda kloppima hakkas ärewusest. — Kodu jaam? Ons see wõimalik? Otsis unijelt piletit. et ulatada seda konduktorile, kes wäljasirutet käel seisis waguni wahkehäigul. Aknaist möödujid tutawad kontuurid, talud, saunahurtjikud ja eemal sirutas kuupeelatwadeist kõrgele üle pikki kiriku torn.

Kogu sjemuses tundis kogu saabu w mees mingit rahulolu, rõõmu, kuid nagu warjat sordini all. Habemik — uudishimuline talumees magas pingil, tókatiised jäär saapad asetatud wanaale ajalehele.

Pidurite sädemete pildudes peatus rong. Warapalu! Imelik oli astuda koduwinnal, kõik oli nii wõõras ja udune esialgu. Rongi punaste tulede kaugenemisejega oleks nagu kõik wanad mõtted läinud kaaja, kaugete, mitte kunagi enam tules tagasi. Nüüd oli uus miljöö, uus olukord, millele tuli wastawast kohaneda. Waatamata hillisele ajale, liikus jaamas inimesi, kes koos oli kellegi mehe ümber, kes müüdas wärskaid ajalehti. Rongilt saabunud mehe jaama sisseastudes suundusid kõikide pilgud temale ning siin seal mükkas keegi sosisitades: — Waata, Saugase Arwi juba wäljas! Tead küll, see sama, kes weskitammit Saareposti Karla alla wette lükkas, otse jõe põhjast wäljaulatuwale kiwihunnikule surruks. Kõik see juhtus aastat küus tagasi jaanilaupäewa ööl ja ainult ühe plika,

ülejõe helmi pärast! — Jaamas wiibiwa publiku tähepanu oli suunitud Saugasele, kes weidi kohmetunult enese uuri õigeks säadis ooteruumi seinakella järgi.

Saugas nägi, kuis temast wõõrastades eemale hoiti, nagu pidalitõbijest. Keegi ei tulnud terwitama ega kõnelema waid oldi kobaras koos, omawahel sosisitades.

— Las sosisitawad, las tõmmawad taga, et näe, lõpuks sai lahti sealt linnast, ei tema pane seda tähelegi! Olla ja jääda isoleerituks kõigeft — on enesele parem ja ka teistele, kes peewagawad teda.

Kewadtuul paitas kostunud näonahka, pannes ihu wärehuma kerges riiefuses. Siin-saal läigatas wesi, sejatud julawate jäätükkidewaga, ning eemal, üle maantee töötas meierei mootorite pörina kulgedes üle waike maakohta.

Tuttawana terwitas Saugast maastik, mille wähe muutunud näis olewat. Küus aastat tagasi ilutses jaama taga ainult paar majakeft, kuna nüüd ööhämarikus paistisid rohketee hoonete siluetid. Ainult inimesed olid muutunud Saugase meelest. Wõi oli Saugases eneses murrang sündinud, seda ei teadnud ta enesele seltada. Inimesed muutuwad ajaga, muutuwad wae nuliseks selle vastu, kes nende põlgusobjektiks on langenud. Samuti oli lugu ka Saugasega. kes teadis iegi, kui raske on end uuesti ülesse ajada, et wäärjida lugupidamist kaasinimesilt. Ei, tema ei tahta kerjaja lugupidamist mitte kellelki, ega tahta ka kedagi sündida selleks! Las näitawad näpuga, las liiguwad jutud külas ringi, ei tema hooft sellest.

Seisatudes wäikesse majakesse ees jõe kaldal, teadis Saugas, et lõpuks wõis ta koduuksele koputada, kus reda wähenalt hääd sõnaga wõetakse wastu. Mtingi kartlikkus keelas häft lingile sirutamast, sest Saugas tahtis wiibida weel mõni hetk ootuses, sjudame sala wärskedes. Ta istus läwe ees asetsewale puupakule, kus waremail aastail oli paljugi kordi üksjinda istunud. Elustus wanu mälestisi kujufelmas, panoraamina jookkaid pibid mööda, jäädes siis äkki peatuma helmile. — Ülejõe helmi! Toosama plika, kelle pärast tema pidi weetma päewi, kuid ja aastaid eemal, isoleerit kõigist, kogu wälisilmast. Ons weel helmi waba wõi ehk juba abielus? Wäga wõimalik, et abielus, sest ega niijalgune kena tüdruk aastaid oodanud, — ja kedas, kas Saugase Arwit? Ei see oli naeruwäärjus, oli kujutlematu. Siiski helmi meeletuletus torikas terawana, torikas mõistust tumestawa küsimusena. Oli see weel wana armastus helmi wastu —

L. OSKAR.

Niidul.

olid need veel wanad armjad mälestised? Ei, kadugu kõik wana, kadugu hõrraga, sest kustunud asjad ilmaaegu äratavad ülesse walu.

Jõgi kõhises tumedalt tammilt allalaskuwa wee tõttu. Kuuldusid ühskihud rakhatused ja nagu tuhhandete klaasikest: purunemise helisin.

— Jääminekl. — Iustus Saugas enesest ja tal tekkis soow waadata pinneüles jää wõit. Just ja purunemist vastu tammi. Sarnast heitlust oli ta poisikeste põlwes küllalt waadelnud. Tekkis soow olla veel kord poisike ja sõita jääll, sõita minema — jäädawal. Põgeneda inimesest, kes waatavad temale halwakspanewalt, minna, kunagi tagajitulemata. Saaks siis kogu hinge ängistawast hoormast lahti, wabaneks kaasnimeste põlgusest. Aga stiiski on veel kaks, kes teda kahel käel vastu wõtawad, teda lohutawad — wana isa ja hallijuukseline emake.

Milhus tuli wäikestes toakõrges läbi akna. Süüdati lamp kellegi poolt. Saugas koputas uksele esialgu wäiksel, nagu häbeneks majja tungida.

— Sina, Arwi! Tule taewas ise appi! Kus ja niikaua olid, rong tuli juba ammugi?

— Istusin wäljas, kuulasin, kuis jõel jää mürises ja wägises. — wastas Arwi, istudes järile pliiidi ees. Ta waarles wana emakest, kelle pead ehtis tihe hall juuks. Selg oli päric küüru wajunud, ainult silmad olid muutmatud, ikka sama rahulikkus ja hellus pesitjes neis. Ja kuiwatades märgi silmi, peegeldus neis wanainimese suur rõõm poja saabumisest.

— Kas isa on ka kodus?

— Ei, on sillas wahil. Kardetakse, et tänawu wiib jää silla allawetti. Minewal aastal alles ehitati. Jääpais on päälpool tammi tugew ja mehed on päewal ja öösel walwel, lõhkudes jääpanku. Kirjutaja ja wallawanem Kangus öelnud, et kui mehed lajewad silla minna, siis las ehitawad ise uue, wald enam ei ehita.

— No see wallawanem Kangus pole ka sugugi targemaks läinud. Ikka kangus ja lollus.

— Nojah, üks ta ole rikas ja tema wõib öelda teistele mistahes rumalust, kiidetaksegi veel teiste poolt! — sõnus ema, tuues lauale äsjapraetud kartulaid. Ta ei puundufanud sõnagagi seda walusat kõhta, mis wõis poega riwmata ja sellepärast püüdis poja mõtteid hoopis teistele juhtida, et ei tekiks möödnud aja kõhta kõnelust.

A. MURAKIN.

„Maastik.“

Wiskudes asemele lebama, uinus Saugas äkki. Ta uni kubises filmina mõõdamilksatawailt pilkidest, millised kaihendlijed ja ärrifatawad olid.

Siis Iõi wana seinakell kumišedes kümme tumedat lööki. Tähendab ta oli maganud siiski kaunis kaua ja wiimane aeg riietumiseks sunnib teda kähku püsti tõusma.

Waadeldes üle läwe teije tuppa, nägi Saugas, kuis isa, üsna wana juba, kepiga üle toa liikus. Surus wanake poja kätt kaua, kuna silmist weeresid pisarad mööda põskkõ halli habemesse. Sõnad ei tahtnud üle huult: tulla, waid wanakehe pää ajnult warišes meeleligutusest.

— Oli šind ammugi tarwis, pois! Näed, kauaks münd šiin enam on! Terwis põdur. Näe, minewal talwel wõdasime Laonurmešt palke perehele, šis wäänajin ristluid paigast ja nüüd on põrgutuli kogu kehas. Olin õõjel weel sillawahis ja nüüd tunnen, et niiske šuul on mõjunud kõwasti mu jalgadele, mis juba ammugi jookswahaged. Wist tänawu lähed šid šanuti alla Pedeli poole, kui eelmisil aastail. Kuluks õige šul minna šeda šilda waažama, millise wallawanem Kangus laši ehitada.

— Ma huulšin, ema juba rääkis sellest. Aga kas šee wallawanem on juba naiše wõtnud, lubas teine ikka jääda wanakšpoisiks eluotšani.

— Mis tand nüüd! Seda rääkis ta küll igaühle, aga šisiki ära wõttis naiše ja weel küla ilusaima tüdrukku. On ka juba järeltulija.

— Keda ta šis wõttis? — küšis Arwi, kuna enesjel šüda äkšai imelikult warišema haškas.

— Noh, kšis ikka šelle Ülejõe pere kandis ja wõttis.

— Šelmi ära!

— No neh, wõttis jah tema! Mehešedas küll kaua ümber aga šisiki, kofis lõpuks.

Šelmi wallawanema Kanguse proua. — Šmas šuhtub paljugi äkki ja enesele arušaamatuš ja miks ei wõinud Šelmi Kanguselegi minna, kellet rikkušt külluses.

Wanamees kõmpšis teije tuppa jättes poja käšipõšakil laua äärde istuma. Küllap wana aimas, miks poeg äkki tõšistus ja miks ta pšüüdis muretust maša šuruda. Ülejõe Šelmišt on šäilinud Arwišt mälestis, mille meeletuletamine mõjus mašendawalt. Minewikku ei šaa kergesti unustada, ei šaa mälušt eemale weeretada ja šel-lepärast haaras ka Arwišt üššindusetonne. Mašajäetud olla, on širmsaim karistus eluše wušele ning maša jätmine wõib kogu inimeše elu allamäge wiia. Pareme oleks kaduda šit, šina ainult tuleks ašuda, kus uus üššikond, kes ei waažaks talle üleõta, nagu šiin.

H. HALLISTE.

„Nunn.“

V A L D O K R E K M A N :

SÕDURI NAINEN.

SYGISHOMMIKUNEN.

*Nii valus kysimus see: „Kus on isa?“
või: „Ema sellest leivast ju ei piisa.
Miks kõhutäiteks tood vaid luise kiisa?“
On imikullegi veel tühi nisa. —*

*Ma langend koltund lehti kahistaden
nyyd hulgun piki kruusatet alleed.
Mu'n ristund on kõik sygis-kurvad teed
kun mõtted käivad jalgu lohistaden.*

*Kuid virin koikun lakkama on visa.
Ah, võtaks parem manalasse viisa!
Kuid mõte lastele toob silmi pisar-piisa
Toob hinge elu too protestikisa!*

*Tee veeren verkjaid lehti vabistaden
haab seisab vastu õhkvat taevaleed.
On langend puudelt koldsed lehtekeed.
Tuul puisteel neid veab sahistaden.*

*Õöl ajun piinav mõte loivab ala;
mees lahingun pead toetab vereloiku,
mis talle niiskeks padjaks. Valu soikul!*

*Härm sygisöine katab puistupärnad,
ent puna idan ennustab ööl kadu:
on tõusul päike, kuulutab tend agu.*

*Ja taevasteni tõuseb kirglik hala,
ent Jahve, Buddha, Brahma, Taara'i vala
ei halastust, ei troosti naise koiku.*

*Hattpilved on kui paatund hurmen
kärnad.
Neist tungib läbi päikse-kiire-madu,
mis hommikusse kynnab valgusvagu.*

D A L E D U I B O P U U :

ARNI.

JUTUSTIS.

Päike liigeneb kuskilt altpoolt taevaraunale. Kahvatukollakas valgus laieneb ja mustast ööst eralduvad hallid maa kontuurid. Nagu udust kasvavad metsad, künkad ja mäed. Tume laotus tõmbub hapramaks ja hellamaks, tõuseb kõrgemale ja saab läbipaistvamaks. Kollane leek loidab metsade tagant nägematust kraaterist ja esimene kiirtevihk toob valgust hämarasse maailma. Sood auravad ning hõbehall kaste lebab rohul ja mul'al. Laia Rabasoo kohal heljub kärisev udukangas, pisikesel, soiste kallastega Räästajärvelt rulluvad auru-pilved kui suitsurõngad suurelt piibult.

Soost ulatub üles suur liivakühm, millesse kaevatud pisike hütt. Hurtsiku sammuandanud õigkatus on kui väike muti kuhjatud mullahunnik. Katuse ääre alt viskab pisike tuhmunud klaasidega aken onnikesse viletsat valgust. Ainult varahommikul vaatab päike sesse muld-onni: heledad kiired libisevad läbi pisikeste ruutude lauale, laualt tolmusele põrandale, seinale, vanale lillelisele seinakellale, mis siis läigib kui uuesti lakitud, minutit kümme — kaob siis katuseräästa taha ja endiselt valitseb kitsas, vaevalt lauda ja paari voodit mahutavas toas hämarus.

Ouel on saun, samuti kui tubagi — pooliti maa sees. Pääle selle väike seaputka ja see on kõik. Ümberringi kaks vakamaad maad, kaugemal soo hallide kadakapõõsastega. Räästajärv oma tumesinise pinnaga on ainukeseks iluks sellele igavale kohale. Eemal tõuseb küll maastik ning algavad metsad, kuid sääl ei ole popsi koht, maa on selleks liig hääl!

Rabasoo muldelamu lävele ilmub keskhommikul vanaema, silmitseb murelikult alla järve poole ja hüüab:

— Arni, Arni-i, tule-e sööma-a!

Hüüdu kordab ta mitmele poole, ennekui ilmub hüütav, väike, umbes kuue aastane poisike, paljad sifked sääred helkimas päikeses kui pronksist valatud. Juba poolelt õuelt hüüab:

— Emm, mis söögiks on?

— Tule ruttu, tatasupp!

Poisike tõttab trepist alla hämarasse tupp, istub laua äärde, kus vanaisa juba auravat

leent tõstab. Ta sööb esimese innuga vaikides. Lõpuks tõstab lusika suu juurde, kallab leeme aeglaselt suhu ja hakkab tühja lusikat imema, suuga pehmelt lutsudes. Teeb nii paar korda, kooditab pisikesi jalgu laua all ja vahib suurte hallide silmadega mõtlikult üle kausi ääre, vaatab siis vanaema poole ja küsib pehmel murdumatul häälel:

— Aga emm, miks meie elame?

Vanaema siltitab hellalt tütrepoja valgejuukselist pääd:

— Kasva, kasva suureks, küll siis mõistad!

Arni laubale tekib pahameele kurd. Teda on see alaline vastus, „kasva suureks“, lõplikult tüüdanud. Alati end nii väikesena tunda — seda ei taha Arni. Tahab võrsuda päevaga. Igäl oma sünnipäeval ajab ta end sirgu, seisab vanaema kui kohtumõistja ees, küsides, kas on juba suur, vähemalt kas kasvanud on.

Varsti avab Arni jälle suu uueks küsimuseks:

— Aga emm, miks ma kasvan suureks?

— See on juba kord nii, et iga lind, loom ja inimene kasvab, püüab vanaema talle küsimust seletada. Harilikult jääb vanaema talle paljud vastused võlgu, või vastab nende igaveste „kasva suureks'itega“, sest see väike poisimutt küsib selliseid asju, millele vanaema veel ial mõelnud pole ja millele isegi vanaisa vastata ei oska.

— Kas ma kasvangi suureks? Hirm haarab Arni, kardab, et ei kasvagi suureks. Näibu Arnile kogu see aeg nii pikk ja tema ise veel nii pisike.

— Kasvad, kasvad pojuke! Veel mõni aast ja oled nii suur, et ei mahugi enam meie tupp, lohutab vanaema.

Arni hüppab rõõmsalt laua äärest, silmitseb kohkunult toa musta madalat lage, mis talle ometi nii kõrge ja kättesaamatu näib, ja küsib:

— Ehitab siis vanaisa meile uue toa, et minagi sisse mahun?

— Sa ise oled siis suur ja tubli, ehitad ise ja võtad meidki oma juurde.

H: HALLISTE.

Helilooja Eemoisi
reljeef.

— Oi, oi las ma suureks saan, emm, ma teen kõik ise, las saan kenraliks, ostan, emm, sulle kullast pajad ja pannid, ja vanaisa, sulle ostan kullast kasuka!

Vanakesed näeratavad, muhelevad. Vanakesed hoiavad oma tütrelast. See väike imelik poisike on nende ainuke rõõm ja palju ei ole teda suutnud vallatuste eest karistada kasuvanemate süda. Nagu uus lootus ja uus tulevik kerkiks neilegi selle poisikese imelikude kavatsuste läbi. „Kenraliks“ tahab ta saada. Etnem oli ta lihtsõdur, marssis õuel vanaisa meistertud mõök küljel ja luuavars seljas. Keegi külanaine oli talle öelnud:

— Sinust, poiss, saab kindral, käid juba nii varakult kui sõjamees kunagi!

Ja nüüd ei tohi Arnit enam öelda sõduriks, haavub kohe:

— Mis sõdur, kenral saab minust!

Sõna „kenral“ hääldeb ta helisevalt pehmele häälele.

Päale sööki puhkab Arni vanaema laial voodil, väike põsk vajunud vastu pruuni kätt, paksud punased huuled toruli, nina ja suu ümber õrn kahvatus, nagu igal rahulikult magajal.

Vanaema koristab toidu laualt ja vaatab aeg-ajalt hoolitsevalt voodi poole. Ta ei suuda kujutleda elu selle poisita. Ometi peab varsi tast lahkuma, kui Leena, poisi ema, talle järele tuleb.

Kuus aastat on vanaema kasvatanud ja hoidnud tütre väljaspool abielu sündinud last.

On ta'ga häda ja raskusigi olnud. Sellepärast ehk hoiab ja hellitabki tütrepoega. Vähe on käinud Leena linnast poega vaatamas. Arni ise ei tahagi, ei igatsegi päälle vanaema teist eme. Kutsubki vanaema emm'iks. Hoolitsetud on lapse eest, poiss on terve ja nägus, haigust pole kordagi olnud. Häda oli enne teiseaga. Ei olnud tal piisi kuskil — hoiat et järve või sohu ei upu. Jonnida ja oma tahtmist taga ajada võis. Vanaema nägi lõpuks, et sellele poisile midagi keelata tähendab kuriteole assistamist. Kui vanaema kord poisi tuppa kinni pani, et see vanaisale lepikusse järele ei jookseks, olid toas pajad kummuli käänatud, kell logises laua all. Arni aga nuuksus kibedalt ja ei rääkinud sõnagi. Ohtul uinudes veel lukkus läbi une. Kuid armas on see poiss ka siis, kui vallatust teeb. Tasased nuuksed ja vesised silmad karistuse puhul ajavad vanaema legi pisarad silmi. Iial ei nuta ega karju see poiss valjusti. Imelik on ta, kui mõtteisse jääb. Hallid silmad ei näe siis vanaema ega vanaisa, kõrvad ei kuule kutseid. Niisuguseid imelikke küsimusi küsib, mis vanaemagi panevad mõtlema. Vanaema usub sellest poisist tulevast suurt ja tarka meest, hellitab teda seda rohkem. Kardab vahel, ehk on surmakski antud. On ju seda ennegi juhtunud, et sellised targad ja mõtlejad poisid varakult surevad. Nii oli ka ju see Saaremäe Ott. Aga ei, see oli ju nii tasane, tossike, Arni aga on elav ja rõõmus kui tuletükk.

Leena kirjutas, et tahab poisi pea linna viia,

lubas varsti järele tulla, homme või ülehommeme. Kahju on vanaemal poisist lahkuda. Ei laseks veel viia, aga Leenal juba oma elu ja ega poiss igavesti siia või jääda.

Vanaema istub akna all ja koob sukka — ega poisil linnas kõlba paljajalu joosta. Ta arutab kaua mõtteis poisi tulevikku. Ei saa ometi rahu, tõuseb üles, koputab poisi õlale ja lausub, kui see suuri küsivi silmi vanaema otsa vaatab:

— Kuule, ema tahab sind homme siit linna viia!

Mõtleb ise:

— Miks ometi ajasin poisi unelt üles!

— Aga miks sina mu ema ei ole?

— Ah mina? Ma olen su emaks liig vana.

— Eks ma siis lähe emaga linna, lausub Arni tähtsalt.

Vanaema tahaks millegipärast, et poisile linn vastumeelt oleks. Lausub nagu ässituseks:

— Sääli ei ole sul enam liivahauda, oja ega muru. Sääli ei ole muud kui kivid ja majad.

Arni ei kuulegi seda, vaid vaatab mõtteis oma suurt varvast ja küsib lahtihargunud nõopi kuue eest tõmmates:

— Kas siis vanaisa ei ole ka minu isa?

— Ei ole, küll sulle kõik seletan, kui suureks saad. Pea nüüd kiinni, las õmblen nõõbi ette.

Arni aga jookseb juba vilistades akna alt mööda, soo poole. Liivaaugul peatub ta, kaabib oma liivaveskit suuremaks, teeb üles koo-pakese lakke veel kaks auku juurde, kust siis igast isesorti liiva laseb alla joosta.

Nii siis, selle liivaveski peab ta varsti maha jätma. Hein kasvab ta jahukuhjade otsa, võib-olla teevad ussidki siia pesa. Aga linnas on siiski hää: võtab selle kroonilise, mis ristiisa kinkis ja mis praegu vanaisa kapis hoiul, ja ostab endale terve kasti kompvekke, šokoladi ja suhkrut, kutsub mõne sõbra kaasa, lähevad alla liivahauda, kus söövad niipalju kui tahavad. Akki meelestub Arnile, et linnas polegi liivahauda, kuhu igal juhul hää pugeda. Mis linn on seda ei tea Arni. Sõna „linn“ ei näita, ei anna mingit kujutlust. Igatahes teab, et linnas on palju poode ja kive.

Arni jookseb kraavikaldale. Siit voolab hõbeselge vesi kogu suve alla järve, sest natuke ülalpool, nõlvakul, on allik. Sinna on vana tõrs poolest saadik maasse kaevatud, see asendab Rabasool kaevu. Vesi on siin puhas ja selge, mitmed taludestki viivad siit vahel endale joogiveft. All soo juures muutub vesi

roosteseks, ta pinnal hõljuvad mitmevärvilised rõngad. Siin kraavil on Arni armsam mängukoht.

Arni toob põõsast kaks mahalöödud pudelikaela. Üks on suur ja valge, teine pisike must. Selle musta leidis Arni, valge aga lõi õlipudeli küljest ja sai selle eest vitsugi.

Arni toob põõsast kaks mahalöödud pudelit, müürib pehmesse porri suure valge pudelikaela ja mõnuleb, kui vesi kaelast joana alla langeb. Vahel paneb Arni korraga kaks toru paisu, siis muliseb ja keeb vesi pudelikaelte all, kui supp pajas.

Selle armsa mängukoha eest on Arni pidanud palju maksma. Nüüd suvel soojaga on tal siin mängimine lubatud. Kevadel ja hilissügisel seisab Arni tihti nurgas, sest vana emm on tige järele vahtima, kas Arni jälle käsi ei külmata. Sarnastel kordadel on Arni vihane. Las kasvab suureks, küll siis laseb emm'il iga päev nurgas seista, välja ei lasegi. Las palub ja nutab. Arni aga ütleb siis:

— Mäleta, mis mulle tegid! Tunne nüüd kui hää mul oli!

Laseb siiski emmi nurgast välja, sest ei taha emmile nii kuri olla, kui emm temale.

Nii aruteleb Arni ojakese ääres ja sulistab vees.

— Arni-i-i!

Arni jääb istuma — vast ikka ei hõigatud teda, vast saavad ilma läbi, ei hõikagi enam.

— Arni-i, Arni-i-i!

— Tarvis ikka minna, ei jäeta muidu rõhule!

Arni paneb pudelikaelad põõsa, longib siis murelikult nõlvalt üles ja pomiseb vanaisa moodi:

— Tiä, mis jäl' tahetass'!

Hurtsiku lävel seisab valges pluisis nais-terahvas, Arni ema linnast. Arni peatub, tahab ära joosta, nii vastumeelt on talle see... see Leena.

Jaamahoone laia värava taga seisab rannahulk lõunase rongi ootel. Rongi saabudes vahitakse tähelepanelikult tulijaid, otsitakse tuttavaid, sugulasi. Siin-sääli tõtatakse rõõmsalt üksteisele vastu. Suudeldakse, teretatakse, astutakse üheskoos edasi. Mõned tõstavad suured kohvid ja pakid voorimehele ja sõidavad vankri pehmelt vurades linna poole. Aegamööda tühjeneb jaamaesine. Tulijad ühesootajatega on läinud.

Leena ühes Arniga jõuab inimurrust tänavale, ohkab kergendatult ja tõmbab Arni kiiresti edasi astuma.

Arni, endine sõdur ja väejuht, olles esimest korda nii rahva- ja liikumisrikkas kohas, on täiesti löödud ja hariliku enesetunde kaotanud. Väikesed, uutest kingades jalad protesteerivad kõvasti sukkade vastu. Astumine laiadel kiviplaatidel on võõras ja halb. Iga möödakihutatav voorimees paneb Arni jahmatama. Arni kardab inimestele teele jääda, teda heidutab kiirus, millel need tõttavad. Kõlad ja helid panevad kõrvad kumisema. Veovoorimeeste rautatud vankrirattad mürisevad kohutavalt kui kõu. Lugematute kaupluste lahti- ja kinnipaugatudest kostavad samuti raskelt ja võõralt, kui kord Kurnaski saeveskil, kus Arni ühes vanaisaga käis, pillutatavate laudade kolin. Veel kostab rahvahulgast hääli, mille tekkimist Arni kuidagi ei oska seletada. See on mingi suur voogamine, nagu mingi hiigla mesilastaru sumin, mis käib kõikide kaasas ja kõikide üle. See on igasugu helide segu. See hääli sarnleb Kurnaski saeveski saagide kahinale, kui need hambad tooresse palki löövad. See hääli Kurnaskil oli siiski rahustav, korrapärane. Siin on ta aga närviline, terav ja korratu, nagu oleks nende helide tekitaja, vägev kaater, rikkis ja määrimata.

Kuum päike kõrvetab ja helgib vastu igas vasest ükselingsist ja kaupluse säravast vaateaknast. Arni silmad on kibedad ja väsinud vaadeldes kõrgeid maju ja läikivaid aknaid.

Jalgteele on sulanud katustelt tõrva. See lehkab vängelt. Ohus heljub kogu aeg mingi turba ja suitsu lõhn, millesse seguvad avatud kauplustest tungivad sajad lõhnad. Kesklinnas on töölisel avanud raiskvee kanalisatsioon, säält imbub raipelehka. Suured kivide virnad on laotud kaheli tänavat, töölisel kaevavad punakat mulda.

Arni tahab küsida emalt:

— Miks siin nii tehakse? Ema aga rebib Arnit kannatamatult käest — astugu kiiremini ja ärgu vahtigu nii lollakalt ringi! Arni tunneb, et see ema, kes teda linna viib, on talle sama kauge ja võõras, kui see linngi, kuhu teda viiakse. Võõras on see ema, inelikult räägib ja käib, ei ole nii nagu sääli Rabasool.

Ja siis kogu see linngi. On see siis tõesti see, millest Arni nii sageli on unistanud, ja on siis tõesti need räpased tänavinimesed ja too üle tänav minev värvipangega seinte-

võõraste need uhked linnahärrad?! Arni on lõpulikult pettunud, pettunud ja väsinud. Istuks maha ja puhkaks, nagu Rabasool, kui väsis, kuid siin pole ühtki mätast ega põõsast, kus puhata.

Sinav jõgi toob meelde Räästajärve. Siin aga ei ole kallastel muud kui lõputa puuvirnad, tühjad kastid ja prügihunnikud, ei ole seda lopsakat puhast tooni, mis Räästajärvel.

Häämeel on Arnil, kui lõpuks jõuavad läbi tühja hoovi koridori, kus vähekesese vilum. Ema katsub uksele — uks ei avane, läheb siis teise tuppa, kust lühikesse kõneluse järele tuleb võtmega tagasi.

Arnile paistab kohe silma toa kõrgus. Kindlasti ei suuda selle laeni kasvada! Ema otsib väikestest kapist tüki suitsetatud kala, võid ja leiba. Arnil ei ole isu, või on see söögi viga, kuid Arnile maitseb kala puisena, mitte nii nagu vanaisa püütud Räästajärve kalad. Võil on mingi kibe maik.

Pärast sööki käseb ema Arnit puhkama heita. Arni on väsinud, tahaks kohe visata risti vanaema laiale voodile, kuid peab leppima võõra raudvoodiga. Ehkki on väsinud ja suleb silmad, ei tule uni. Lõputa mürisevad vankrid väljas munakivil ja õuel räägivad naised heledate häälitega. Lõpuks reevahtab vähekesese, kuid uni on täis unenägusid ja Arni rähkleb, näol läigivad higipisarad.

Ohtupaiku ärkab Arni kõnelusest. Näeb toas emaga jutlemas lühikest, paksunäolist meest. Mees, nähes Arnit ärkavat, astub voodi ligi, naeratab virilalt, mille juures terve nägu piiskesi kortse täis tõmbub, ja lausub:

— Vaat mul vana Leenat, soetand kord maal poja ja ei räägi mulle sellest mitu aastat. Kui poiss tragi, paneme kaupmehe selliks. Ara vahi midagi nii lolli näoga, nagu oleksid kärkse alla neeland!

Arni aimab mehes vaenlast, mõtleb, millisesse vahekorda mehega jääda. Sääli ütleb ema kui selgituseks:

— Vaata Arni, et nüüd mõistlik poiss oled, see — tähendab paksule mehele — on Jaan ja on sulle nüüd isaks.

Jaan räägib edasi:

— Tal alguses siin igav küll, maal sääli matside värgiga harjund. Kuid küll tal siin need matsi mõtted välja roogime ja tast päris linnahärra teeme. Küll ta jõurab veel mõni aeg seda maise kupatist taga.

— Las jõurab! Siis pole muud ku lõhu ta-

ADAMSON-ERIC.

Vaade Toompealt

gaots kuumaks. Karista poissi kunas vaja, ütleb Leena ja vahib koguni väenulikult Arnit, kes mahalöödud pilgul voodi serval istub.

— Karja tuleb ta esialgu veel panna. Sei suvel võib veel prii olla. Las harjub linnaga ära ja näeb, kui palju see matsi värk väärt on. Oppigu matse tüssama. Kui lössi lauale toob, vala lusikaga vastu pääd! õpetab Jaan Arnit, ise naerdes laia suuga.

Arni ei oska muud kui vaikida. Nutaks küll, kuid nende ees — ei ialgi!, mõtleb vihaselt ja vahib pääd käele toetades õuele, kus pulstunud koer ringi nuusib.

Hiljem, kui Jaan viivuks väljub, pöördub Arni ema poole:

— Emm'i juurde tahaks! Ma ei taha siin olla!

Võgisi tikuvad talle pisarad silmi, hää! väriseb ja lõug kisub imelikult kipra.

— Ära virise, ega siingi viga pole! pa-handab ema.

Ohtul tehakse Arnile ahju kõrvale põrandale ase. Jaan kisub säärikud jalast ja asetab ahjule kuivama. Need eritavad vänget higi lehka. Arni rähkleb asemel, mõtleb vanaemale ja Rabasoole, kui kaugele ilusale unenäole. Vanaema rääkis ju, et Arnil isa pole ja nüüd, nimetab see Jaan end isaks. Emagi on nii kuri ja pahane — on siis Arni süüdi, et ta Rabasoost nii kahju! Kui Arni mäletaks ema veel Rabasoo päevist, märkaks ta, et palju on muutund. Tagasihoidlikku rüetustki asendavad lühikäistega pluusid ja sääripaljastavad seelikud.

Needki sääl voodis ei maga veel, on kuulda kuidas nad tasakesi naeru kihistavad ja räägivad.

Arni leiab oma hinge nii tühja ja valusa, et pisarad silmist jämedaina tilkadena padjale langevad.

R U D O L F K I V I R Ä H K :

Edevusest töötahteni.

AINEIL LAVANDET VESTE.

Kevedhommik naisgymnaasiumis. Aid-õu kahe pingiga: vasemal ja paremal. Viimasel istub HELGA LAAMAN ja loeb syvenenult kaustikust midagi enda ette, pidades sõrmega järge.

HELGA (kõvasti). Kui argumendi muutmisel teatud suunas funktsioon väheneb nii... Kui argumendi muutmisel teatud suunas funktsioon väheneb nii, et ta võib omandada väärtusi, mis... mis...

ERIKA KARP (vasemalt, hypeldes ja ymisesedes slaagerit, embab Helgat). Tead sa, kui oivaline tuju on mul praegu! Tahaks hypata kaela kõigile, kallistada ja suudelda hinge-terks. Sest vaata, kui ilus on maailm su ympär! Ah, ja kõigest tähtsaim on teadmine, et varsti on kõik see mööda, mis lasub kammitsaina jalus. Oled vaba ja võid minna, kuhu ihkab süda...

HELGA (vabastades end teise embusest, istub vasempoolsele pingile). — Mis on vähemad ükskõik kui väikesest meelevaldsest arvust, siis sellist funktsiooni nimetatakse lõpmatult vähenevaks. Kui argumendile... (jäl- vab vaikselt).

ERIKA (pähandedult, lööb käega). Noh, jät- ta juba see igavene jama noist meelevald- seist funktsioonest ja ilmlõpmatult vähenevaist suurist ja väikesist arvudest. Kas sa's tõesti enam ei saa mõistlikku sõna suust? Muud- kui: mingi funktsioon väheneb jälle teatud suunas ja mingi argument kasvab meeleheit- likult — või jumal-teab, mida veel. Mis puu- tuvad minnu kõik need funktsioonid ja — mõtle ise: ainult kaks kuud ja — hyvasti! Milleks tuhnda enam raamatuis? Lollus! Ja ytle mulle, milleks õpetatakse ja õpitakse yldse kõiki selliseid totrusi?

HELGA (vuristab kõvasti). Kui argumen- dile antud kasvu lõpmatult vähenemisel funktsiooni kasv ka väheneb lõpmatult, siis funktsioon on pidev. Kui aga...

ERIKA. Oh, issand-jumal! Sa oled ju hoopis segane. Kuule: loe parem tasa, muidu viimaks... (kuulatab).

HELGA (loeb pominal).

ERIKA. Mis see tähendab? Ma ei kuule ainuski häält. Helga, palju kell on juba, et kõikjal on nii surmvaikne?

HELGA. Saab vist varsti pool kaheksa.

ERIKA (kohkunult). Mis? Pool kaheksa?

HELGA. Kui aga mingisugusele argumen- di väärtusele antud kasvu lõpmatult vähe- nemisel... (jäl- vab vaikselt).

ERIKA (istub parempoolsele pingile, löö- dut ja morn-vihaselt). Oo-hh! Sää! on see eit oma pirinaga, muudkui togib: Erika, Erika — kell on juba pool läbi, tõuse yles, sa jääd hiljaks (tõuseb ja haigutab ringutades). See teeb lihtsalt viha, sest nyüd oleks võinud ilu-

sasti magada veel, kuid — see igavene när- vihunnik: tahab olla ema, aga ei lase ma- gada oma lihast tytart! Rikub ainult tuju ega muud midagi —

DIREKTOR REIN KIBUVITS (vasemalt).

HELGA, ERIKA (reveraansiga). Tervist!

DIREKTOR. Tere hommikust, lapsed! Vaa- dake — sedasi, nii vara koolis juba? See on tore! Hm... (imestunult Erikal'e) ja sina ka? Opetajad alati kaebavad, et oled üks ala- lisi hilinejaid ja täna ilusasti nii... Seda- viisi jät, tähendab: ongi viimane aeg muu- luda täpsaks ja korralikuks. Palju seda aega enam on, kaks lyhikest kuud! Oi, oi, lap- sed, teha on veel palju, rohkesti õppida ja töötada. Kuid tuleb võtta kokku kogu tarm ja jaks, et lõpetada kõike, mida alatud suuri lubadusiga. Nõnda, ons mul õigus? (Erikal- le) Mis?

ERIKA. Ei... tea... härra direktor.

DIREKTOR. Ei tea? Oi, oi! Noo-jät, aga Laaman, mida arvad sina? Oigus?

HELGA. Ja-ah!

DIREKTOR. Noh, vaata... ja Karp ei tea? (raputab pääd). Ah, mul tuleb mee'e midagi! (naeratades) Ytle, Karp, millest see tuli, eä paistsid mulle eile pisut võõras, mis?

ERIKA (ehmunult). Kuidas? Võõras? Ah! Ei, ma ei saa aru.

DIREKTOR (hõirides). Aga võib-olla on sul meeles veel, kus sa käisid eile õhtul?

ERIKA (kogeldes). E-ei härra... direk- tor... ma... ma... ma...

DIREKTOR. Jätame mamma ilusasti rahule, vasta vaid mulle puhtast sydamest yhele kü- simusele: ons see ka korralik noormees, kel- lega sa eile õhtul tulid mulle vastu?

ERIKA. Ah, õh'ul — vastu? (rahulikumalt). Aga seda ma tõesti teile ei tea ytelda.

DIREKTOR. Jälle ei tea? Noh, kuid olgu pääle. Täna kysid seda tingimata sellelt noor- mehelt ja homme hommikul tuled ise minu juure ja ytled mulle. Aga ära unusta! (pa- remale).

ERIKA (seisab alul juhmina, siis puhkeb naerma).

HELGA (on tõustnud pysti ja kuuland tä- helepanelikult). Mis sul siis eile juhtus?

ERIKA. Minul? Ei midagi tähtsat. (Jutus- tab, luksuvalt naerdes). Ma käisin veidi ko- lamas — õigemini läksin kyll kuhugi, yhe noormehega nimelt... olin kybaras ja... vä- na-Rein kargas vastu — see oli vist Nunne tänaval... tuli terve oma vahmiiliga... ma kyll pyydsin pöörata pääd teisale, aga ära nägi —

HELGA. Oh! (pääd raputades paremale).

ERIKA. Noh, muidugi, muidugi! Sinusugune saab juba sellisest jutustki halvatus (nae- rab, istub vasempoolsele pingile). Oi-kyll,

milliseid tütarlapsi on veel olemas... Kas ta on korralik noormees? (vaadates paremalle) Ah, see on ju Mõlu, teab mida see jälle tahab? (otsides kohta, kuhu pageda, kikivarvul vasemalle).

PR. SUSANNA JOHVIK (neiupõlves Moolman, sellest hyydnimini — paremalt). I can't understand! Kuhu on lõpude lõpuks kadunud kõik õpilased? (paremalle).

ERIKA (vasemalt). Ära läks, tänu jumalale!.. Tere!

IRMA RAUDSEPP (vasemalt). Tervist! (viskab portfelli pingile, hingeldades). Tulin hiigla kiiresti: inglise keelt on vaja treida, Mõlu lubas kysida täna.

ERIKA. Mis sa tühjana jändad! (ükskõikselt). Mina ei mõtleji näha väeva enam, sest nägunii ma kevadeks kolme ei saa. Iga aasta on mul olnud eksam inglise keeles, kuidas võib see tänavu kujuneda teisiti. Kuid tead: mu taju on nii rämpsu! Eit ajas nii vara yles, et olin siin juba enne poolt. Kujuta ette! (istub parempoolsele pingile).

IRMA. On ikka igavene häda nende emadega. Minu oma tuleb täna või homme Reinu jutule (istub Erika kõrval).

ERIKA. Oh-oo, misjaoks siis?

IRMA. Misjaoks? Sa tead ju milline tobu ta on? Ja see eilne õhtu muidugi —

ERIKA. Eilne õhtu? Minu oma ei ytelnud sõnaqi. Mis kell sa's koju jõudsid?

IRMA. Ma ei mäleta hästi iseqi, aga kyllap oli vist umbes uksteist või pool-kaksteist, kui läksin tuppa. Mutt istus ülal ja — nähtavasti õigemini kyll: kindlasti — ootas mind. Temal on ju päale kella yheksat juba õõ! Ja kus hyypas kohe pääle, et kus sa jälle olid ja kelle juures. Lasksin tal end ilusasti rääkida tyhjaks, mille hulka kuulus muidugi nagu tavaliselt terve perekonna-aialoo refereerimine ja rida „väga huvitavaid“ näiteid tema esivanemate voozusest ja korralikkusest. Siis yglesin, et käisin koolis näideadi proovil ja hiljem uhe kooliõe sünnipäeval.

ERIKA. Ja siis?

IRMA. Ah, siis hakkas siinama, et mis kool see niisugune on, et lapsed õpetatakse kometit teema, aga korralikke inimesi ei osata kasvutada, et kool need roored inimesed hukka ajabki — ja nii ikka edasi... Ma tõmbasin teki y'e päa ja jäin magama. Võib-olla rääkis hommikuni, sest siis igatahes lõpetas oma jutu, yteldes et tuleb täna või homme Reinu — ta ytlas kyll: härra direktori — jutule.

IRMA. Kuid ega sellest uksi. Noris aga, et kelle sünnipäeval sa käisid, et ytle ja ytle. Viimaks, kui ei andnud enam hingerahu, yglesin — et sinu. Siis lubas minna täna teile ja vaadata, kas on sinu vanemad ka korralikud inimesed.

ERIKA (puristades). Noh, nyud olen mina ka sees, ma just yglesin hommikul kodus, et käisin eile sinu sünnipäeval!

IRMA (naerab).

ERIKA. Mida teha nyud?

IRMA. Mitte kui midagi! Minule vähemasti

on „luft“, mida mutt oma imiku loogikaga võtab ette.

ERIKA. Aga...

IRMA. Ma yglesin: „luft“! Räägi midagi lõbusamat!.. Ja — ma ikka ka vist — ei viitsi õpida seda inglise keelt?!

ERIKA. Oigus! (lõõb käega). Loomulikult — meie elame kahekymnendal sajandil ja tänapäeva tütarlaps pole enam mingi pansionikasvandik, kes ei näinud ega osanudki näha muud, kui tähti raamatuis ja oma õpetajaist-vanatydrukute „vaagadusest ja voozuslikkusest“ säravaid lõusti —

IRMA (ehmunult). Ah!

PR. JOHVIK (paremalt).

ERIKA, IRMA (reveraansiga) Good morning!

PR. JOHVIK (noogutab). Can't you make your reverance properly?!

ERIKA, IRMA (teevad sygavama reveraansi).

PR. JOHVIK (kädistades ja yha vehkides kätega). Nii-nii! Siit ometi leian ma lõpude lõpuks mõne õpilase. Jah muidugi, seda te oskate, siin juttu ajada ja edvistada, kuid oma ylesandeid täita, seda ei saa. Kas ma ei ytelnud teile eile selge sõnaga, et tulete kõik täna hommikul enne tunde minu juure raamatukokku, kust saate teoseid refereerimiseks? Ja mis nyud? Mitte keegi — mitte ükski hing lõpude lõpuks ei täida minu käsku... Minu käsku!

HELGA (paremalt, jääb arglikult seisma).

PR. JOHVIK. Ja sina ka, Laaman?

HELGA. Mina sain juba... (näitab raamatut).

PR. JOHVIK. Mitte midagi sa ei saanud! See on ennekuulmatu häbematus! Opetaja käsu ignoreerimine? See on vastuhakkamine ja mäss!

HELGA (kehitab õlgu, istub).

PR. JOHVIK (sammub edasi-tagasi). Noh, muidugi: juukseid lokitakse, kulme raseeritakse ja värvitakse — kuid õppimiseist pole juttugi. Hm, kui te mõtlete sellega olla omapärsed ja huvitavad, eks siis ajaqe täiesti ära. Ajage ära! Ja tantsukursustel käiakse — äga inglise keel on nõrk... I can't understand!

ERIKA (on sosistand midagi Irmale, see puhkeb turtsudes naerma).

PR. JOHVIK (vihastudes). Ja naerate ka veel? Ma ytlas: üks igavene irvitamine on kõigil nägudes! Ning see sosistamine ja sisistamine alati. Ma ei saa aru, mida ma olen teinud teile? Minust kirjutatakse näidendeid ja vesteid... Eks ytelge välja, mis te sosistasite! Noh?

IRMA (sundides tõsiseks). Ei... preili, ah — vabandage... proua...

PR. JOHVIK (põrutab jalaga). Vait! Ja sina, Karp? Ah, ah... ytle mulle, missuguseid vihud sa lõpude lõpuks andsid ära mulle yleeile?

ERIKA (puuab midagi kogelda).

PR. JOHVIK (vihasemalt). Kas niisugused on kellegi abiturienti vihud? Ah? (sammub edasi-tagasi). Kuidas sa julgesid? Mõlemad

vihud suuri tindiplärakaid täis! Et oleks võinud need ka välja kraapida, aga ei — (pil-kavalt) selleks pole ju aega! Mõtlesid sa ise seejuures natukenegi midagi? Mis?

ERIKA. Erilist... mitte... et... (julge-malt), et teie nagu alati neid ikkagi ei ava-
ja —

PR. JÕHVIK. Kuidas? Ei ava?

ERIKA (järsult). Jah, lahtigi ei tee ja — numברי panete naguini oma tuju ja õpilase välimuse järgi.

IRMA, HELGA (ehmunult). Erika!

ERIKA (lõõb käega).

PR. JÕHVIK (näost punetades, ylivihaselt kriisates). Mis? Ja seda julged sa... minu-
le... seda! Milline häbematust! I can't un-
derstand! See on jõledaim kuritegu, oma kas-
vataja jultunuim teotamine!

ERIKA. Ega ma...

PR. JÕHVIK. Mitte midagi ega! (sammub edasi-tagasi). Nii kasvavad meile kõik need vargad ja petturid. Koolis petetakse ja teo-
tatakse õpetajat, hil'em teenistusse minnes
tyhjendatakse kassasid ja võltsitakse doku-
mente. Ah, ma ytl'en: syda läheb pahaks,
kui mõelda, et niisugused peavad olema kyp-
sed inimesed... Kuid sina, Karp! Pea mee-
les, et sina kevadel kooli ei lõpeta, vähe-
mastii inglise keeles mitte. Ja selle eest ma
juba hoolitsen, et ka sinu elukombeid kär-
bitakse... Oh, issand! anna mulle kannat-
lust niisugustega... (sylvitab, paremalle).

IRMA, ERIKA. Aga, Erika, kuidas sa jul-
gesid?

ERIKA. Ah, mis! (osatakse pr. Jõhvikat) I can't understand! Noh, lõppude lõpuks on mullegi ykskõik, kas saan ma selle kypse-
tamistunnistuse kevadel või sygisel. Kuid Ir-
ma, lähme parem saali, mängi midagi. Eks?

IRMA (võtab portfelli, Erikat emmates pa-
remalle).

HELGA (on hakand lugema kaustikust mi-
dagi, kõvasti). Her arms across her breast
she laid; she was more fair than words
can say: bare-footed came the beggar maid
before the king Cophetua...

PR. RAUDSEPP (vasemalt). Tere hommi-
kust! Armas laps, kas sa võiksid yelda mul-
le, ons siin ikka härra Kibuviitsa tytarlaste
gymnaasium?

HELGA. On kyll! In robe and crown the
king stept down...

PR. RAUDSEPP. Kuidas, on ropp ja... Ei,
ma tahaksin härra direktoriga veidi kõnelda,
ei tea ons ta praegu siin?

HELGA. On kyll! To meet and greet her
on her way...

PR. RAUDSEPP (segaselt). Mis? Kriit ja
niit? Ma... (kõrvale) Mida see tydruk ometi
kõneleb kogu aeg, mitte midagi ei saa aru,
(Helgale). Aga, armas laps, kas sul poleks
võimalik teda kutsuda siia, ma hää mee-
lega ei tahaks... noh, nagu paha ikka ty-
litama minna.

HELGA. On kyll! (pomisedes paremalle).

PR. RAUDSEPP (võttes taskuräti ja pyh-
kides silmi). Oh, mind õnnetat ema! Niisu-

gune tytar! Me vanamehega oleme alati rää-
kinud, et ei tast hääd asja tule. Polnud mina
noorelt niisugune ja vanamees ytleb endast
sotma... Aga räägitakse, et lapsed minna
tihti vanavanemaisse ja minu kadunud ema
— issand andku talle andeks ta patune elu
maa pääl... Ah, kas pole patt ainult mõ-
teldagi sellele? Ja sellepärast ma nii Irma
pärast...

DIREKTOR (paremalt). Tere hommikust,
proua!

PR. RAUDSEPP (kohmetult). Tere. Kas teie
oletegi härra direktor? Kas ma tohiksin kõ-
nelda teiega mõni sõna?

DIREKTOR. Palun, palun. Kuid vahest as-
tume minu kabinetti?

PR. RAUDSEPP. Ei, ei, kas siin ei võiks...
ma nii...

DIREKTOR. Jah, miks mitte. Palun istuge!

PR. RAUDSEPP (istub areldes). Ma tulir
oma tytre pärast. Olen Irma ema.

DIREKTOR (istub). Nii, nii. Tähendab
Proua Myller!

PR. RAUDSEPP. Ei... ma...

DIREKTOR. Ah! Vabandage väga, proua
Pähkelman. Meil on nii palju õpilasi, kelle
nimi on Irma — ja pea see segamini ei lähe.
Kuid, proua Pähkelman, olge täiesti mureta,
teie tytar on igati korralik ja usin. Mul on
ikka häämeel neist emadest, kel on selli-
sed tytred. Nii siis: ärge tehke endale tyli
tema pärast ilma aegu...

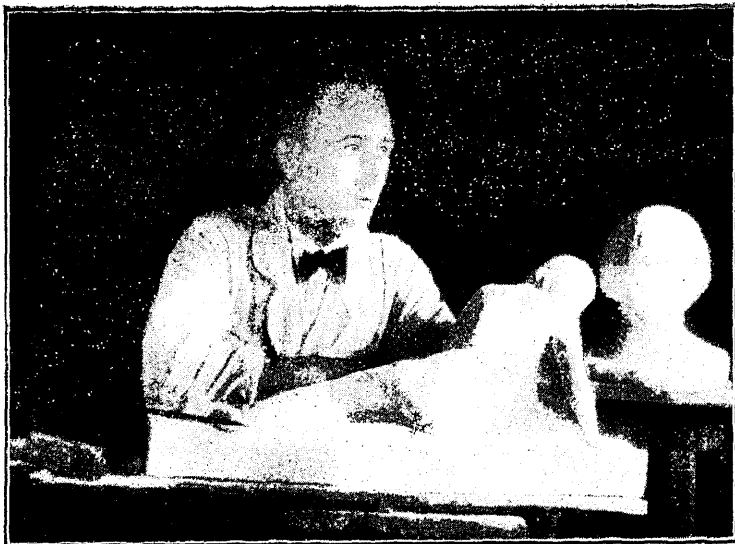
PR. RAUDSEPP (on pyudnud segada va-
hele, abitud ja ehmunult, kätega vehkides).
Aga, aga... austatud härra... palun, ma
pole ju sugugi proua Pähkelman. Minu nimi
on Raudsepp!

DIREKTOR (imestanult). Polegi? Noo-jah,
ma arvasin kogu aeg, et Irma Raudsepa ema,
aga ei tulnud ega tulnud kohe meele see ni-
mi... Nii, mis oli teil siis sydamel? Kõne-
lege, palun!

PR. RAUDSEPP (härdaft, vargsi pyhkides
silmi). Ma tahtsin kõnelda Irmast... oma
tytrest. Oleme olnud mina ja minu mees,
meie vanemad ja sugulased kõik korralikud
inimesed. Oleme elanud jumalakartuses ja li-
gimesearmastuses pyhakirja järgi alati —
yhesõnaga katsunud olla igapidi meelepära-
sed kõigevägevamale. Ja nyud on siiski nii-
sugune karistus saadetud meile! (nuuskab
nina).

DIREKTOR. Aga, mis tõi siis teid õieti mi-
nu juure, kallis inimene?

PR. RAUDSEPP (ohkab). Eks Irma asi
ikka, mis muu. Mõtelge ise, missugune häbi
võib tulla viimaks... oh! Oli varem ikka
mul korralik laps, kuulas sõna ja tuli koos
kirikusse ja palvelasse. Aga nyud, see vii-
mane aasia — just see viimane klass nagu
on valanud myrki temasse. On sõnakuul-
matu, kõrk, hakkab vastu, läheb luba ky-
simata välja ja tuleb alles õõsi: kella yheksa,
kymne ja isegi yheteistkymne ajal! Ei aita
minu keelud enam midagi... Ja teie ka veel
— mis kometi tegemist või näitemängu te
siin koolis õpetate? Tydruk muudkui tuleb

Kujur H, Halliste oma ateljees.

jälle hilja koju ja ytleb, et oli koolis näitemängu proovil.

DIREKTOR. Näidendi proovil? Ah-jaa! Meil tuleb varsti abiturientide lõpp-pidu ja selle eeskava jaoks siis õpitakse üht näidenditki. Oodake, palun! Ma vaatan kohe järgi (võtab taskust märkmiku ja lehitseb), mul peab olema tegelaste nimistu. Raudsepp? Jah, teie tytar mängib ka kaasa (paneb märkmiku tasku).

PR. RAUDSEPP (mõtteis). Siis tydruk rääkis ikka õigust. Aga see pidu, ja tants ka veel võib-olla?

DIREKTOR. Jah, lõpuks on paar tundi tantsugi. Kuid mis on selles siis halba? Oma kooli pidu, oma õpilased ja õpetajad, vanemaid...

PR. RAUDSEPP. Nii küll, kui just selles midagi halba pole — aga eks niisugune ilmalik lõbu näita ikka teed põrguvärvasse.

DIREKTOR (naeratades). No-noh, ega's äsi seepärast nii hull pole. Aga, Raudsepp... Raudsepp? Jah, mulle isiklikult ja õpetajale tundub samuti midagi imelikku ja võõrastavat teie tytres just viimasel ajal. Varemini oli ta aiatil hoolas ja korralik, nyyd on ta muutunud nagu närvilikumaks, hooletumaks, laisemaks...

PR. RAUDSEPP. Mis te ütlesite! Minu tytar — laisemaks, hooletumaks? Ei, seda ei või olla. Ei, ei!

DIREKTOR. Lubage, ma lõpetan. Ja tundides mõnikord on ta elav ja huviga aine juures, teinekord jälle vaikne ja võiks yelda kurbki, ning siis ei saa ta suust ainustki sõna.

PR. RAUDSEPP (rõõmsalt). Näete nyyd! Ma olen talle alati ytelnud, et ole vaikne ja tõsine, räägi vähe, aga...

DIREKTOR (naerdes). Kuid, proua Raudsepp, vaikimine pole sageli sugugi mitte kuld! Ent jätame selle esialgu... Mulle on just teie tytre mee'elumuulused suureks kysimusmürgiks, ja ma tahtsin juba ammu — täna on seks soodus puhk — kysida teilt kui emalt, võib-olla teate teie nende mingeid lähemaid põhjusi?

PR. RAUDSEPP. Ei, mis mina nyyd. Aga eks ma noomi ja räägi talle iga päev, et ole mõistlik ja korralik, et... Kuid eks see väljaskolamine, see kindlasti selle kurjajuur ongi! Ma küll olen peitnud ära mõnikord palitu ja kingad, et ta ei saaks minna kodunt, kuid ega ma alati ikka suuda.

DIREKTOR. Nii, nii. Seda ma umbes arvasingi. Teie toimite täiesti valesti, tehke sellega igatahes oma lapsele rohkem halba, kui hääd.

PR. RAUDSEPP (imestunult). Kuidas, halba? Kui mina noomin oma lihast last ja õpetan kristlikult elama? Noh, mis sa ütled: halba rohkem kui hääd.

DIREKTOR. Täiesti õige, sest väär on last iga minut noomida ja manitseda, seda enam kui ta on juba peaaegu täiskasvanu. See vaid rikub ta tuju ja tööinnu. Ja veel peita riideid! Kuulge, proua Raudsepp, see on juba...

PR. RAUDSEPP (mõtteis). Aga kuidas ma vaatan rahulise sydamega päält, kui oma laps läheb hukatuse teele. Ega's ma taha sellega midagi halba, ma ainult hää pärast, et päästa kiusatusist ja...

DIREKTOR (seletab rahustavalt). Teie kujutlete endale olukorda liig hirmsana, maalite endale mingi kohutava tondi kõigist neist kiusatusist ja hukatusist. Yhenduses sellega asute kasvatuses vääralt ja vildakule seisukohale. Pange tähele: meil tuleb anda lapsele vaid

suund — ja lasta tal areneda iseseisvalt, mitte talutades käekõrval. Sääluures loomulikult kaitstes teda vähimategi hälbimuste eest . . .

PR. RAUDSEPP (kogeldes mingist seesmisest heitlusest). Aga, ma ikka ei saa aru . . . ei suuda . . . see on lihtsalt . . . noh, kuidas ma . . .

DIREKTOR (jätkab endiselt) . . . ja seda viimast peavad teostama kodu ja kooli käisikäes. Seepärast annan nõu teile: ärge keelake oma tytärt enam nii sageli ja ta ei kipuigi enam alati välja, jätke ülemata mõni noomitus või laitus ja tal tuleb tagasi töötada ning tuju!

PR. RAUDSEPP. Et teie just nii . . . ma siis katsuksin . . .

DIREKTOR. Noh, vaadake! Ma olen veendunud, et sel on parimad tagajärjed.

PR. RAUDSEPP. Eks ma pyya . . . aga ma tahtsin veel kysida midagi. Tal oli veerandiks inglise keel nõrk, ei tea, kas peaks laskma tunde võtta või?

DIREKTOR. Nõrk? Ja-ah. Seda teab aineõpetaja muidugi kõige paremini. Kui me läheks? . . .

IRMA, ERIKA (paremalt, kokkuvad). Ah! (tahavad taanduda).

DIREKTOR (tõuseb pysti, viipab käega). Tule, tule siia, Raudsepp! Ja sina, Karp, mine otsi üles proua Jõhvik ja palu tal tulla minu juure.

ERIKA (reveraansiga). Silmapilk! (paremalte).

IRMA (kõrvale). Nyüd läheb lahti!

DIREKTOR (pr. Raudsepale). Palun, oodake pisut, proua Jõhvik tuleb kohe! (Irmale, kes seisab aralt eemal). Mul oli sinu emaga siin lyhike kõnelus. Millest, seda kuuled . . .

PR. JÕHVIK (paremalt).

DIREKTOR. Ah-ah, proua Jõhvik! Siin on Irma Raudsepa ema.

PR. RAUDSEPP (on tõusnud pysti, tervitab vaiksel).

PR. JÕHVIK (noogutab ykskõikselt).

DIREKTOR. Ta kysib, kuidas abistada oma tytärt, et see suudaks kevadeks parandada end inglise keeles, mis tal kolmandaks veerandiks olevat olnud — nõrk.

PR. JÕHVIK. Mis? Parandada? Raudsepp? (peatub mõtteis) Ei, ei! Võimatu . . . niisugune laiskus ja hooletus! Ja päale selle, mõtelge ise (direktorile): kuidas võin ma lõppude lõpuks hinnata niisugust õpilast rahuldavalt, kes ei oska teha veel kysimusmärki!

DIREKTOR (imestades). Kysimusmärki?

PR. JÕHVIK. Jah, muidugi — kysimusmärki! Syda läheb pahaks, kui mõelda (viitab Irmat): oli paar päeva tagasi vastamas talvli juures kysimusile kirjalikult, kõik oli enam-vähem õige — aga kysimusmärgid? Kujutage ette! Noh, Raudsepp, ytelge ise, mis kysimusmärgid need lõppude lõpuks olid? (teeb õhus sõrmega kysimusmärke). Ma olen alati nõudnud: punkt peab olema täpselt all, mitte kuskil (näitab sõrmega vasemalle ja paremalle) sääil ega sääil!

PR. RAUDSEPP. Ei tea, vahest peaks võtma tunde?

DIREKTOR (naeratades). Kysimusmärkide õppimiseks?

PR. JÕHVIK. Tunde? Aitab vähe . . . ma ei saa . . . ei või kuidagi! Kuid . . . (pilkavalt) hoolitsege parem, et teie tytrel oleks vähem edevust . . . (viitab Irmat) need lokitud juuksed alati. Ma ytlen: punase niidina läbib kõiki õpilasi niisugune edvistamine ja kerge-meelsus. Mõeldakse ainult juuste lokkimisest ja kuldude raseerimisest, aga õppimine on täiesti kõrvaline asi.

PR. RAUDSEPP (pyyab seletada). Aga Irmal on minu teada syndimisest saati lokkis juuksed?

PR. JÕHVIK (vihases). Midagi pole syndimisest saati, nagu mina aru ei saaks. Ärge parem tulge rääkima! (kõrvale). Pole see ema parem kui tytär. Ah, elavad sääil kui põrsad põhus, aga pää peab olema lokitud. Hm, syndimisest saati . . . (pr. Raudsepale). Noh, tunde võite ju lasta võtta lõppude lõpuks, kuid vaevalt . . . Ma pean minema, hääd tervist! (paremalle).

KOIK (vaatavad imestunult järgi pr. Jõhvikalle).

PR. RAUDSEPP. Ma hakkkan ka vist minema (direktorille). Teil ka võib-olla vähe aega ja . . .

DIREKTOR. Ei, ei! Ärge tundke end solvatuna. Proua Jõhvik on nii, noh . . . pisut näriline, sest inimesi on ju mitmesuguseid. Aga . . . ma saadan teid väravani . . . palun! (pr. Raudsepaga vasemalle).

IRMA (laskub pingile). Oh! Teab, mida mutt nyüd õige Reinule pajatas? Hm, olid kaunis pyhalike nägudega mõlemad, nii et . . . katki pole vist veel vähimatki! (hyppab pystil).

ERIKA (paremalt). Noh, mis oli?

IRMA. Mis siin ikka olema pidi. Ma kyll ka ei tea õieti midagi. Rein ja mutt rääkisid mingest inglise keele tundidest ja siis tuli Molu . . . söimas, nii et . . .

ERIKA. See on harilik asi! Või inglise keele tundidest?

IRMA. Ah, jõe on selline elu ja jõledamaks tahavad teha veel. Päh, inglise keele tunnid!

ERIKA. Lollus! Molu käest ikka kolme ei saa, kui ta seda ei suvatse panma oma hääst tahtmisest või armu poolest, nagu ta ise niimetab alati, võta või mitu korda tunde. Vahest siis ainult, kui võtad mõne tema sugulase või tuttava käest? Mina pole selle Moluga kunagi saanud läbi ja kaks on olnud ka alati kindel.

IRMA. Ega minagi pole mingi sydamesõbratar temaga, nagu see . . . (viitab Helgat).

HELGA (paremalt, loeb kaustikust). Here on this beach a hundred years ago, three children of tree houses, Annie Lee, the prettiest damsel in the port . . . (jälwab pääd tõstmata vaiksel).

ERIKA (imiteerides pr. Jõhvikat). Muidugi, muidugi! Laaman, how careless you are! I can't understand!

IRMA (naerdes) . . . aga tänini olen kuidagi ikka talt kolme pigistanud välja — ainult see

ÕPILASNOORTE ISETEGEVUSEST

TALLINNAS

TALLINNA LINNA I TÛTARLASTE GÛMNAASIUMIS on avaraid võimalusi õpilaste isetegevuseks, ja on neid kasutatud ka õige rõhkesti. Kooli õpilaspere on koondunud, vastavalt huvidele ning võimetele, kolme praegu tegutsevasse ringi: „Kirjandusring“, „Spordiring“ ja esperanto ring „Verda Rondo“. Kaks esimest on tegutsenud juba aastaid, kuna viimane asutati alles käesoleval aastal.

Kirjandusringi on koondunud rohkelt kirjandushuvilisi õpilasi, kes püüavad siin arendada oma võimeid, ja laiendada oma teadmisi. Korraldatakse huvitavaid referaat- ja vaidlusõhtuid ja pakutakse nii mõndagi huvitavat näitekirjanduse alalt. Mõõdunud aastal ilmus ka aegkiri „Sõsarad“, mille ilmumine käesoleval aastal on muutunud võimatuks mõnesuguste takistuste tõttu.

Spordiring tegutseb edukalt oma alal võttes osa võistlustest teiste koolidega. Nagu mujal nii ka siin on spordihuvilistel suur ülekaal.

„Verda Rondo“ on koondanud oma ümber rohkelt esperantiste, kes korraldavad koosviibimisi mitmesuguste ettekannetega, ja püüa-

viimane veerand ja — saab näha, palju kevadeks?

KELL (heliseb).

HELGA (kiiresti paremale).

ERIKA. Vaata, küll Helgal on nyud kohe hirmus rutt. Noo-jah, Molu tund on vist esimene, kus siis tema võib... Seda ta tuupiski kogu aeg!

DIREKTOR (vasemalt). Noh, lapsed? Kell helises juba ja teie veel siin. Oi, oi! Kiiresti klassi — peab siis teid suuri inimesi veel ajama (võtab kummalgi käelt kinni). Jah, lõpetate paari kuu pärast kooli, aga sellest lapsikust edevusest ja kergemeelsusest tõepoolest ei suudeta kuidagi saada lahti. Aga, Raudsepp, ons sul tõesti need lokid sennist saati? Mina isiklikult pole varemini üldse uurinud su pääd: ons see lokkis või mitte?

IRMA. Loomulikult on!

DIREKTOR. Ja proua Jõhvik?

IRMA. Proua Jõhvik? Ah, temal on kindel veendumus, et õpilane, kel on lokkis juuksed, ei suuda üldse õppida, vaid on yhesõnaga mingi mandunud olend.

DIREKTOR (sammub mõtteis edasi-tagasi). Nii, nii! Hää küll, kuid pidage siiski meeles, mida ma teile alati olen ytelnud: vähem edevust ja rohkem töötahet! (paremale mine-ma).

ERIKA (Irmat emmates järgi). Oigus! Rohkem edevust ja vähem töötahet!

DIREKTOR (pöörates ymber). Mis!

vad levitada esperanto keelt kooli õpilaspere-s.

Head tahet ja töõindu on meie TLITG noor-tes küll ja küll. —inn.

TALLINNA LINNA II TÛTARLASTE GÛMNAASIUMIS teotsevad praegu kultuuriring, muusikaring ja spordiring. Kultuuriring on korraldanud vaidlusõhtuid ja referaate mitmesuguste küsimuste alalt, järjekorraline 29. aprillil naisliikumise teemil, millele opponent (muidugi meesõpilane!) on Kaarli gümnaasiumist. Kultuuriringi tegevuses väärivad mainimist veel rida aktusi, missugused korraldatakse koos muu sikkaringiga meie vaimutegelastele kui ka riiklike tähtpäevade puhul. Viimaseid neist Marie Underile ja Vabar. aastapäev. Kultuuriringi toimetusel ja väljaandel ilmub ka õpilaskonna häälekandja „Videvik“, missugust tavaliselt ilmub neli numbrit aastas, käsitades õppurkonda puutuvaid küsimusi ja tuues artikleid kui ka ilukirjanduslisi katseid. Muusikaringi juures töötab keelpillide orkester, missugune õhtute korraldamisel annab tõhusat tuge.

Spordiringi juures teotseb kaks naiskonda A ja B, tema korraldusel toimuvad ka klassidevahelised võistlused, kui ka sõprusvõistlused teiste koolidega. Naiskond on TKSÛ B klassi meister 1932/33.

TALLINNA LINNA TÛTARLASTE KOMMERTSGÛMNAASIUMIS töötavad mainimisväärselt „enesearendamise“ „karskus“ ja „spordiringid“. Enesearendamise ringil on 100 liikme ümber, koosolekuist võtab harilikult osa äga umbes 5%. Kuigi kõik ringi juhatusliikmed on varustatud kõikide hääde omadustega, ei hinda liikmeskond nende vaeva ja on selle eest kahekordselt passiivsed. Käesoleval hooajal on ring korraldanud rea referaate diskussioonidega, algupärandite ja huumori õhtuid (muidugi ka teeõhtu tantsuga) jne. Karskusring, mis kooli juures töötab kooli asutamisest peale, vähese osavõttu pärast, läinud hooajal ühendet enesearendamise ringiga. Spordiring, missugune töötab igas korralikus keskkoolis, teotseb ka siin väga viljakalt. Mainime vaid, et ta liikmeskond üha kasvab ja tegevus aiva paisub.

Koolil on ka oma ajakiri „Kõrgepinge“. Nimelt kõrgepinge. Kuna äga vastavad transformaatorid puuduvad, mis selle kõrgepinge avaldaks lugejate tasapinnani pole temast seni ühtegi numbrit veel ilmunisele pääsenud.

TALLINNA KOLLEDZ. Pealinna ilikoolisüsteemilises Tallinna Kolledzis, on kunst ja kirjandus madala tendentsiga, kuna kolledzi õppurkonnas ei ole organisatsiooni, kus võiks arendada elavalt kirjanduse ja kunsti propageerimist kogu „Kolledzi“ õppurkonna vahel. See on osalt tingit ka sellest, et kuulajad ena-

masi on seotud igapäevase teenistusega, aja- puudusel pole võimalik õpetöö kõrval muid alasid harrastada.

Siiski läks kolledži kunstirahval korda ÜE NÜTO kirjandusklubi lahkelt vastutulekul korraldada Kolledži kirjandus-muusika õhtu klubi ruumes märtsi alul. Õhtu eeskavaline osa koosnes kirjandus- ja muusikalistest etekannetest, millised rohkearvuliselt publikult sooja poolehoidu leidsid. Esinesid väljaspoolt Kolledžit konservatooriumist sopran prl. Topa ja ÜENÜTO kirjandusklubist hra A. Jõger.

Kolledžist hra A. Blauhut-Sinisalu ja hra B. Pant esinesid omi kirjanduslike algupäranditega, esimene proosa ja muusikalise alal, kuna muusikalises osas kandsid ette palasid hrad H. Kriveler trompetil, H. Jõets viiulil, H. Oberg klaveril ja R. Mutli saxofonil. Õhtu eeskavajärgne kui ka seltskondline osa jättis parimaid mälestisi publikule ja Kolledži kunstirahvale. Muid suurimaid üritusi käesoleval sesoonil teoks ei ole saanud.

Kolledži „Spordiring“ näitas oma võimeid keskkoolide kergejõustiku võistlusil, saavutades häid tagajärgi.

Oppurkonna silmapaistvamaid, kes tegelevad kirjanduse ja muusika alal on Emajõe Atheenast saabunud noorpoet B. Pant ja tema pinginaaber „Ruudi“ alias „Mutli bandi“ juhte, kes tegeleb muusikapõllul ja lõbustab publikut pidudel tantsupalade serveerimisega. Ajakirjanduspõllul töötab noorim novellist A. Blauhut-Sinisalu, kes end harva näitab kolledžis, kuid kui kevadeti ilmub, siis vihub eksameid kas või ülikoolini välja.

—ex.

TALLINNA LINNA POEGLASTE REAAL-GÜMNAASIUMIS ei ole õpilased oma vaimu- elu tasemest kuigi kõrgele arvamisel, kuna „sport on kõikide realistide lemmikala“. Kooli juures teotsevad: õppuring (esimees A. Rebane), spordiring (esimees I. Riiner), suusaklubi (esimees O. Rebane), lennuring, malering ja koroonaring. Intensiivsemat tegevust näitavad kolm esimest.

Spordiringi hoogne tegevus ja võimlemis- õpetaja kaasabi on saavutanud ülihäid tagajärgi, kuna reaalkool on TKSÜ 1932. a. kergejõustiku võistluste üldvõitja. 1932./33. a. TKSÜ käsipalli võistlustel on reaalkool meistriks võrkpallis A ja B klassis ja korvpallis B klassis. Kergejõustiku tuusadena tahaks reaalkool mainida Kessi, Tombergi, Rosenbergi ja Kuttit, pallituusadena: Kruus, Kess.

GUSTAV ADOLFI GÜMNAASIUM. Lehitse- des kultuuriringi ajalehe vähesed veerge, meen-uvad need güмнаасiumi noorte eneseavaldus- püüded, mis siin nendit vähesete lausetega. Ju- ba alul peab mainima: neid püüdeid pole õl- nud just palju ja ainult mõned neist on leid- nud laialdasemat osavõttu, tingit kõik sellest, et kooli on asutat palju ringe, arvestades veel väljaspool kooli teotsevaid organisatsioone, kuhu on koondund hulk õppureid.

Teotsevaist ringest on rohkem agarust näi- dand kultuur- ja spordiring.

Esimene algas oma tegevuse sygisese pea-

koosolekuga 19. sept., mil valiti värske juha- tus. Seirates möödund aastate eeskjuu kor- raldeti ringi tegevus juba peaaegu traditsioo- nilisiks muutuvais jälgedes: kirjandus-, muu- sikaõhtud, lugemislaud, mitmed võistlused, ajalehe väljastamine jne.

Agarasti kasuteti ka ringi lugemislauda, kus on saadaval uudseid ajakirju, nii oma- kui välismaalt. Tellit on ka mõned ajalehed. Siin rahuldeti ka koroonar-, male-, kabe- ja jo-jo-harrastajad.

Võstlusist olgu mainit uudne üritus — kar- rikatuuride võistlus. Hulgalistest kogudest tun- nustati parimaks V. Konsa kogu.

Kooli meistriturniiridel suutsid esineda edu- kamalt koroonas B. Künnap ja Berkoviitš, ku- na males esirinnas olid Oksa ja Abel, kes suutsid pääseda Pärnus peetavaile üleriikli- kule esivõistlusele.

Leidsid rakendust ka kirjandushuvilised, kel- lelele oli korraldet novellide võistlus. Kuna sisseandmise tähtpäev möödus alles hiljuti, pole jury veel suutnud anda oma otsust.

Kultuuriringi teadete levitajana ja õppurkon- na häälekandjana on ilmunud kultuuriringi aja- leht.

Ajakirjas ilmunud epigrammi „Spordi- fanaatik“

„Mis on kunst ja kirjandus?

Põhk!

Mis kultuur ja teadus?

Ohk!

Yksi spordil olgu vaid

rõhk!“

on vist võtnud endale lipukirjaks ka gümn. spor- diring, kes midagi ei taha teada sellest, mis korraldab kultuuriring. Raske on siiski üteli- da, kumb ring on suutnud enam saavutada õppurite seas. Pole ka spordiring iseseisvalt korraldand midagi erakordset, kuigi tugeva keskseltsi TKSÜ abil on neil suuremad võim- alused. Senini on korraldet ainult kõige hädavajalisemad võistlused: sügisel klasside- vahelised pesapalli ja kooli omavahelised ker- gejõustiku, siis praegu pooleliolevad klassidevahelised korvpalli võistlused. On võe- tud osa ka TKSÜ võistlusest nii kergejõus- tiku, kui ka käsipallis.

Teistest ringidest evib tähtsama koha näi- tering. Kuigi on vana alles mõned kuud, on siiski suutnud oma ümber koondada hulga asjahuvilisi. On õpit ka mitu näidendit, mille- dega esineti mitmel korral koolipeol. Kooli- pidude eeskava on mitmel korral olnud täiesti ringi korraldada, millega viimane ongi hästi saanud toime. Praegu on ettevalmistusel avaliku õhtu korraldamine väljaspool kooli, mis tahte- takse pidada pärast pühi.

Sügisel asus hoogsalt teotsema ka len- nuring, kuid see on viimasel ajal varjusur- mas. Sygisel korraldetti mitmed ekskursioonid lennujaama ja tehaseisse. Mitmed liikmed võit- sid osa ka üleriiklikust lennukimudelite võist- lusest ning sellega ongi piirdund ringi tegevus.

—v—

TALLINNA LINNA POEGLASTE KOMMERTSGÜMNAASIUMI kirjanduse ja kunsti küsimusist huvifet õppurid on koondunud gümnaasiumi õppurkonna häälekandja „Poiste hääle“ ümber. See ilmub ajalehena kord nädalas ja kirjandusliku ajakirjana kord kuus. „P. h.“ korraldas hiljuti kiritööde võistluse teemal „Tuleviku keskkool“, millel ainukesena krooniti II auhinna V kl. õppuri R. Asperus'e töö. Ajakirja poolt korraldet kõnevõistlusel tuli esimeseks samuti R. Asperus.

Lähedas kontaktis eelmisega töötab gümnaasiumi malering, korraldades omavahelisi turniire ja võistlusi muude koolidega. Ringil ilmub kord nädalas oma ajakiri „Maletaja“, käsitledes gümnaasiumi male-elu.

Võrdlemisi intensiivselt töötab veel spordiring. Korraldet on omavahelisi võistlusi kergejõustikus, käsipallis, jne.

Üldmainit lisaks on asutamisel joonistusring, sest nii õppurkond kui vilislaskogu omavad palju sellehuvilisi ja andekaid noori. Oppeaasta alul algas tegevust ka lennuring, kuid selle tegevus on vaibunud.

Lähemal ajal on kavatsusel gümnaasiumis korraldada arvutamisevõistlus, millest võtavad osa kõik klassid 5 esindajaga. Siin juures tuleb pidada silmas, et kõik mainit võistlused ja muud üritused on õppurite algatet ja läbi viidud, kusjuures jury'gi pea alati on koosnend õppureist.

Õppurite isetegevust õhutab ka gümnaasiumi vilislaskogu, kes on pannud välja rändauhinna parimale klassile nii vaimsete kui sportlike tagajärgede eest. Praegu omab viimast IV klass.

Orgaanilises ühenduses kommertsgümnaasiumi õppurkunnaga teitsevad ka Tallinna linna poeglaste kaubanduskooli õppurid, kusjuures „Poiste hääle“ koondab ka kaubanduskooli kirjandushuvilisi õppureid. Pääle selle teitseb oma spordiring. Kooli V klass on õpetaja Vahlbergiga eesotsas asutand õppurite kohtu, mille ülesandeks on lahendada esilduvaid tüliasju ja arendada õppureis ausameelsust ning õigluse tunnet. Kohus koosneb kolmest, klassi poolt valit alalistest liikmest: prokurörist, esimehest, sekretärist, istungite aegu võib liikmeid koopteerida. —m.

Jooni Virumaa rahvaulikoolist.

Kuna käesoleval aastal tung Virumaa ja Harjumaa rahvaulikoolidesse oli ülalavalat suur ja tuleval aastal see veel suurenema näib, korraldas toimetusi nimetatud r.-ülilikooli õpilaste keskel vabavõistlustöö rahvaulikooli tähtsusest meie külakultuurilises arengus. Alamal avaldame Kunda rahvaulikooli õpilase Hendrik Tammani (Viljandimaalt, Taeve-
rest) esikohale tulnud töö sellel ainel.

Nii kiiresti läheneb kevad, läheneb lahkumisetund. Valus on sellele mõelda. Veidranatundub uskuda, et juba üle veerandi ajast, mida kutsutakse aastaks, on möödunud silmapilgust, kui esimest korda üle läve Virumaa rahvaulikooli avarasse saali astusin. Tagantjärele tundub see ühena ülendavamana silmapilguna, ilusamaina momendina mu elus. Midagi soendavat ja värskendavat hoovas mu hinge. See oli hää põhjaranniku vaim, millest varem juba olin kuulnud. Nii armas ja kodusena tundus võõras kohas, tundmatute inimeste hulgas, nagu oleks kaua ühise perena päivi veedetud. Oli, nagu oleks kadund midagi senist halli ja igapäevast ja ajju puuris mingi ülev pühapäeva tunne...

See on mu esimene mulje Virumaa rahvaulikoolist. Katsun mõningaid jooni tõmmata te erinevusest teiste koolega.

Iga elava olevuse, iga inimese, eriti küpseva ja valmiva noore hinges peitub ürgjõude, salapäraseid tunge, mis sunnib teda

järjekindlalt püüdma kõrgema ja täiuslikuma poole. Tuntakse vaimlist nälga. Vajatakse päikest, igatsetakse soojust ja valgust...

Et sütitada tuld noorte hinges, et tuua sinna soojust ja päikeseküllust, et võimaldada noorele õiget vaimutoitu, näidata õigemat teed kõrgemale ja et varustada noori algaval, ilusal kuid ühtlasi ka hädaohtlikul teekonnal väärtusliku kaasavaraga, siis selle kõige võimaldajaks ongi mõeldud rahvaulikool. Vähe-malt meile, põhjamaade maanoorile. Kuivõrt oma põhimõtet teostada ja ülesannele kõrgusel suudab seista Virumaa rahvaulikool? Kuna nende ridade kirjutajal selles asutuses on veedetud ju ligi viis kuud, peaks see aeg võimaldama tulla siin mingisugusele seisukohale.

Kuuldes, et Virumaa rahvaulikoolis kestab töö kogu päeva, tundus see mulle alguses veidi kohutavana. Olin isegi loobumisel mõttest end sellise tundmatu töökoorma alla painutada. Üllatus oli aga suur, kui pea leidsin, et see tööpuutus siin polegi mitte väsitav töö, vaid ennem lõbupakkuv üleelamus. Kui sügisel veel õpetajad olid hädas õpilaste tööle meelitamisega, siis peagi jäid nad hätta töö andmisega. Kuulge hra V. (puutöö õpetaja), kas ma ei sääks seda ja seda teha, kuidas seda teha jne.? Sarnaseid sõnu langeb alatasa, kui vihma katuselt...

Mis loob siin sarnase lõbusa töömeelolu?

Virumaa rahvaülikooli vilistlasi.

Leian sellele kaks põhjust. Esmalt rahvaülikooli paenduv õppekava. On võimaldatud kõigile huvi- ja jõukohane töö. Igaüks saab end ainult sel alal täiendada, mis talle kõige tarvilikumaks osutub ja huviküllasemana tundub. Töövõimalused on õige laialdased. Esinevad alad nagu põllu-, aia- ja kodumajandus; kirjandus, rahvaluule; ajalugu, kodanikuõpetus, eesti keel, matemaatika, tervishoid, maataadus, joonistus, võimlemine, laulmine, käsitöö jne. Need on kõik ained, mis tähtsad ja tarvilikud kehaliselt ja vaimliselt tugeva ja terve, kõlbliselt kõrgelseisva, selge mõistusega, laia silmaringiga, kiire mõtlemisvõime ja suure teovõimega inimese arendamisel.

Muuseas olgu tähendatud, et eriti käsitöö pärib siin pea iga vaba minutil omale, mille juures töötatakse innu ja armastusega.

Kuid peale selle on kutsutud ellu terve rida vaba isetegevuse põhimõttel tegutsevaid õperinge, nagu enesekasvatuse ja kõneoskuse, põllu- ja kodumajanduse ja spordiringid, kuhu on koondunud oma huvidekohaselt kõik õpilased, arendades seal teadimisi, oskusi ja võimeid, koosolekuid juhataja, protokollida jne. See kõik on hädavajaline praegusaja esirinnas sammujale tegelasele. Siin juures õpitakse kasutama raamatukogu, pigistatama teadmisi õpetajalt . . .

Pühapäeva õhtutel korraldab õpilasühing

huvituid, kus aega veedetakse lõbusas meeleolus, lauldes, mängides ja õpilaste eneste poolt ettekantavaid palasid kuulates. Nii omandatakse siin vilumust seltskondlisel alal, eriti huvitavate ja sisukate õhtute ja koosviibimiste korraldamiseks, muusikaliseks juhtimiseks jne. Ühesõnaga on siin väga palju töövõimalusi, mida ka kõigile jõu ja huvikohasuse tõttu hästi kasutatakse.

Teiseks tähtsaks asjaoluks, mis siinset töö hädad kordaminekut kindlustab, on omavaheline seltsimehelikkus sõbralik vahetõde õpilaste vahel ja kodune läbikäimine õpetajatega. Pole siin ülemaid ega alamaid, vaid kõik on üks suur ühine pere. Valitseb endastmõistetav sisemine kord ja reeglipärasus. Meil tavaliselt kardetakse kindla korra alla sattumisel vabaduse kaotamist, kuid siin näib, et end vabatahtlikult teatud korra alla painutades, vastupidi: end orjusest vabastatakse. Ori on, kes ei suuda end ohjeldada, vaid laseb end instinktides juhtida. Sarnane inimene on kui laast merel. Omavahel maksma pandud korrale aga suhtutakse siin soojalt. Kindel, reeglipärane kord, perekondlik kooselu ja paenduv õppekava on põhjuseks, et siin päevad, täis intensiivset tööd, nii kiiresti lendavad.

Kui tõsta küsimus, mida suudab Virumaa rahvaülikool eriti maategelasele pakkuda, siis

peab tunnistama, et õige palju. Puht põllu-
mehe seisukohalt on ju siin omandatavad
teadmised vähesed. Kuid huvitavalt on Viru-
maa rahvällikool oma kasvandikke täielikult
rahuldanud. Seda sellepärast, et siin ei panda
rõhku kuiva teaduse omamisele, kui just mee-
leolule ja äratusele, mis sunnib alustatud enda-
harimist iseseisvalt jätkama ka koduski.

Suurimaks puuduseks meie taludes on korra-
lagedus. Puudub igasugune arusaamine kor-
rast. Teatud reeglipärasus ja kindel kord on
aga see, mis muudab maaelu ilusamaks, vää-
rtuslikumaks ja armsamaks. Korra armastami-
sele on Virumaa rahvällikool suurt rõhku
pannud.

Teiseks suurimaks puuduseks meie taludes
on talvise aja otstarbetu kasutamine, mille
le viimasel ajal õige palju üldist tähele-
panu on juhitud. Puuduse kõrvaldamiseks on
soovitatud kodust, eriti meeskäsitööd. See
võimaldaks peale tuntava kokkuhoiu nii ajalt
kui rahaliselt ka kodu nägusamaks ja arm-
samaks muuta oma tehtud ja stiiliühlasema
mööbliga ja muuga. Kunda rahvällikool on
selles suhtes meesnoorile punitöö, samuti ka
naisnoorile kudumise ja naiskäsitööde alal või-
maldanud hääd praktika.

Pearõhk langeb aga kasvatatud, mitmeke-
sise huvialaga, tugeva, kindla selgrooga ja
maailmavaatega ja suure teovõimega inimese
arendamisele, kes on rõõmuks endale ja ka-

suks ning juhtideks ümbruskonnale. Meie kül-
las leidub ju ka noori „haritlasi“ ja „kooli-
tatud“ noori, ent vähe „juhte“. Siin on rahva-
üllikoolil senini olnud täita suur ülesanne,
suur missioon.

Oleks ideaalne, kui enamus meie külanoori
omakeid rahvällikooli kursuse ja kasvatusliku
tasapinna. Tõstaks see meie taluelu ja meie
külaelu märksa kõrgemale senisest. Käoks
kaardimäng, väheneks joomakultuur ning ko-
lamise ja logelemise asemel tekkiks külla alk-
tiivsem ja aatelisem tööühikond, mida mak-
saks ihaldada.

Kuigi meie r.-üllikool on veel algaja, kuigi
ta praegustes oludes veel pole ideaalne, kuigi
ta meile, lõpetajatele, ei anna mingit kutsu-
tunnistust, siis ometi on tal midagi, mis seob
ta kasvandikke. Näeme seda sellest, et keva-
del lahkumine niivõrd raskeks kujuneb, ei
emakeest rahvällikoolist, nagu teja kutsu-
takse, pisarail lahkutakse ja esimesel võima-
lusel vilistlasena jälle tullakse. See näitab,
et Virumaa rahvällikool on eluline ja tarvi-
line asutus, kust paljud noored omandavad
oskust ja jõudu, mis aitab neid edasi. Võin
omalt poolt julgelt ja soojalt soovitada kõi-
gile kaasvõitlejale noorile tutvuneda selle asu-
tusega, kuid ühte ütlen siiski: tuldaugu siia
vaid siis, kui ollakse veendunud ja selgel ära-
tundmisel kõrgemale jõudmise tarvilikkusest.

H. Tammana.

M E I E T Ö Ö K A N G E L A S I

Jaagup Lants.

Küla hariduselu proofil nüüdisajal on soo-
tuks ühtlasem kui vanasti. Aeg on kaotanud
ilmselt nähtavad sügavus- ja kõrgusastmed.
Hariduselu skemaatiline kujund on muutunud
ümbarikumaks, lamedamaks. — Kui vanasti
moodustesid päämiselt küla haritlaskonna
koolmeistrid ja olid ainukesed rahvavalgus-
tajad, siis nüüdsed kooliõpetajad ei saa sel
alal enam uhkustada. Küla haritlaskonna reed
on tihenend paljude keskharidust omandand
isikuiga.

Üksikud ja tulega otsitavad olid aga van-
nasti need, kelle avardund silmaring võimal-
das neil sukelduda koolmeistrite seltskonda,
olemeks seltskondlikul töömail, kui mit'e muu-
de, siis vähemalt kõrvalistena abidena. Ja
leidus selliseid vaimukangelasi eksivatenä siia-
sinna kodumaa nurka, kelle tähtsust ei saa
eitada üldkultuuriliste sihtide taotlusel, mil-
lel oli ajalisel unustamata tähendus.

Aaspere-Liiguste tolleaja töö- ja vaimu-
kangelasena on tuntud talumees Jaagup
Lants.

Möödunud aastal Liiguste kooli 50. asuta-
misaasta (ühtlasi viimase eluaasta!) pühitse-
misel ei unustet mainimata Jaagup Lantsugi
nime. See sai isegi domineerivaks, olgugi et
nimekandja ise oli enam kui aasta viibind
kaduviku rännakul. Liiguste kool ja Jaagup
Lantsu nimi on seevõrra lahutamatuses se-
ses, et neid on raske eraldada ka mõtteski.
Lantsu nime olematuse juures kool nagu kao-
taks tervikulise mõiste. Seegi hooplevi tä-
hendet, et Lantsu praegune maine olemine
garanteerinuks kooli olemise, ei tundu nii-
väga legendina, kui arvestada tema suuri
teeneid kooli asutamisel. Tolla ta oli selle ko-
gu hingeks ja hoondajaks.

Sagadi mõisa parun Vocki kutsarina oman-
det avardund vaateid ta hiljem täiendas oma
lakkamatu lugemisinnuaga, olles seega oma
kodunurgas ainuke targem pea ja poliitlik.

NOORSOO TÕÕMAILT

Kooliuuendus õpilaste seisukohalt.

Schweitsi ajakirja „ProJuventute“ teatel on Ameerikas asuva n. n. „Moodsa Kooli Komitee“ levitand enam arenend keskkooli õpilasile (ka Euroopas) täitmiseks järgmise (lühendatud) küsimuslehe:

1. Rahuldab teid praegune ühiskondlik kord?
2. Püüate seda hoida, arendada või näeksite midagi uut?
3. Kumb teie arvates vajalikum: arendatud üksikisik või organiseeritud ühiskond; hääd rahvajuhid või kriitikavõimeline generatsioon?
4. Kas tuleks kasvatuses säada esikohale kodumaa häälolu või oma huvide ohverdamine teiste maade (rahvaste) häälolekule?
5. Kas peaks ajalooõpetus olema rahvuslik (sihiline) või võimalikult objektivne; abinõu teatud tunnete arendamiseks või teaduslik tõde isikliku maailmavaate kujundamiseks?
6. Kas peaks koolis võima käsitada kõike (igasugu) eluküsimusi? Kas peaks nende käsitamisel olema domineerivad õpetaja isiklikud või riiklikud seisukohad?

7. Kas peaks õppekava koostatama esma-joones tulevase (täiskasvanud) riigikodaniku või õpilase isikliku (individuaalse) arendamise seisukohalt?

8. Kas kuuluks kooli ülesandesse ja mis määral tegelemine õpilase tundealuga, et mõjutada lapse (individuaalse) karakteri kujundamist?

9. Kas koolidistsipliinist tulenevad probleemid tuleks lahendada hinnangute ja karistuste teel või oleks kooli ülesanne vaid uurida neid väljakutsund hingeelulisi põhjusi ja lahendada neid õpilaste omavalitsus?

10. Kas ei peaks koolil olema võimalus osa oma tegevusest ja õppetööst nähtud summadest korraldada oma äranägemise järele (uuri- ja muusik, õpilastarvitusiks, uute võimaluste ja ainete käsitamiseks jne.)?

Nagu näha liigub ka Ameerikas mõte kooli ümberkorraldamise vajadusest.

ÜENÜ ELUST.

ÜENÜ kevadine Esituskogu toimub 29., 30. aprillil Tallinnas. Kavas referaate, arundeid kohtadelt, tegevuse ülevaateid, valimisi, põhikirja muutmise küsimusi ja muid ÜENÜ eluga seotud asju.

ÜENÜ Keskjuhatus on otsustanud korraldada laulupeo ajal ÜENÜ osakondade vahelise noorte aktuse, mille kavas oleksid peale laulude osa, auavaldus helilooja Miina Hermannile, kõned, rahvatantsud, väliskülastuste esinemine (laulud, rahvatants), võimlemisel instituudi musterrühmade esinemine ja rongikäik. Rahvatantsude osas esineksid Muhu ja Hiiumoored oma rahvariieetes omapäraste tantsudega jne. Kuna küllalisi hõimukoordine näol on kindlasti loota Soomest ja Liivist, esineksid, omab aktus teatud määral hõimuaktuse iseloomu.

Lisaks sellele on kavatsusel omavaheline väljasõit Tallinnast Naisaarele, kus korraldusel suurepärase jaaniõhtu. Sõit toimuks aurik „Eestimaaga“, kes võtab pääle 600 inimest. Sõit edasi-tagasi maksab 75 senti ja kestab (üks ots) tund aega. Tallinnast Naisaarele on 25 km.

Seni on end laulupeole üles annud 33 ÜENÜ laulukoori kokku ligi 1200 lauljaga ja mitmed puhkpillide orkestrid.

Jüriöö mälestamist kõigi aegade eesti vabadusvõitluses langenud kangelaste mälestuspäevana korraldavad 6. mai õhtul (vastu pühapäeva) ÜENÜ osakonnad ja paljud teised kultuurorganisatsioonid ka käesoleval aastal. Läinud aastal Tallinnas alustatud „rahvuspäha“ mõtte „jüriöö“ asetajana pole seni annud veel tulemusi.

Samuti korraldatakse paljudes ÜENÜ osakondades emadepäevi ja metsajstutamise ning looduskaitse päevi.

Kooli vajaduse esildudes Liigustel, millist mõtet ei pooldand riik, mõistis Länts raiuda sihte tarvilikku suunda. Tema isiklikud käigud tolleaja eesti keele lektori M. Veske ja kubernerri juure, kontakt H. Treffneri ja C. R. Jakobsoniga suutsid võita vastupanu, kindlustid kooli asutamise. Seeja — länu Läntsu egarusele — oli rajatud algus esimesele ministeeriumi koolile Eestis. — „Ma olen pand valguse pimeduse sisse!“ See Läntsu tol korralõeldud uhkustav lause säilib praegu kooli kohalikus rahvas, millel muidugi oli tollal oma küllalt õigustet ja reaalse tähendus.

Ei saa samuti eitada Läntsu agarust ja pühdevust muuski seltskondlikus töös. Kui valitsus ja kirikuõpetaja ei võimaldand pidude korraldamist kooli ruumes, siis tegi seie võimalikuks taas Länts omas ruumes. Ta kõrvaldas iseji ruumide avaruse saavutuse eesmärgil sisemisi vaheseinu. Nii liigustelased eemakordselt elus jälgisid näidendit. Pääle selle Länts oma kahe pojaga moodustas kooli puhkpillide orkestris tüseda trio.

Läntsu individuaalseid jooni on haruldane meelespidamise jçud. Jutlemisel ajalooliste sündmuste üle ta ei unustand kunagi neid täiendamast daatumiga, milline osutus elali õigeiks. Pühakirja ega kirikusõimist ei tunustand. Piibli kohta lausunvat: „See on vana kahe kaanega püüt“. Talupidajana elas kehvalt, riietus äärmiselt lihtsat.

Selle välimusliku erinevuse, vaimse üleoleku ja suure habeme tõttu omas „Vanemuise“ nime.

Austame aga tema isiku sotsiaalset väärtust, mis pälvib tähelepanu meie eelkäivate töö- ja vaimukangelaste ridades.

A. Moor.

ÜENÜ Keskjuhatus.

Istuvad pahemalt; J. Utno, K. Utuste (koopt. liige), V. Rooberg (esimees), dr. H. Kukk (sp. kesктоimk. tiige), R. Ingrand.

Seisavad: G. Neudorf (sp. kesктоimkonna liige), K. Martinson (laekur), K. Selter, A. Jöger, J. Potter, A. Meikop.

Väike liivi rahvas mälestab käesoleval suvel liivi seltsi 10. a. kestvust juubelpidustustega. Selleks puhuks sõidab ilusasse Liivi randa Soomest. Suomalaisuuden liitto algatusel suurem soomlaste ekskursioon, peatudes Siiguldas (muistsete liivlaste pühadel kalmistuil ja varemeil) ning Riia rannas. Soome poolt on ÜENÜ-le tehtud ettepanek organiseerida ka eestlaste sõitu sinna 2. juuliks koos laulupeolt tulevate liivlaste ja soomlastega.

Suurejoonelise ja väga mitmekesise eeskavaga Soome õhtu korraldas Estoonia kontserisaaalis ÜENÜ Tallinna osakonna kirjandusklubi. Eriti meeldisid publikule Soome kirjniku Nortamo huumoriküllased palad, kanneldaja Salmise kandlemäng, kes selleks puhuks sõitis siia lennukiga Helsingist ja soome rahvatantsud, milleks kostüümid olid laenatud Helsingist.

Sama hästi õnnestus ka kirjandusklubi korraldatud Marie Underi austusõhtu, kuhu oli Tallinna noorust kogunud tulvil täites saali ja rõdud. Mõlemate õhtute eeskava anti edasi raadioteel.

Noorte kongress Jõhvis.

Pühapäeval, 5. märtsil toimus Jõhvi algkooli jaajts ÜENÜ Wirumaa keskkorralduse algatufel peetaw ülewirumaaaline noorte kongress, kus otjustati mitmeid põhjaniküüniwaid üldküsimusi ning probleeme kaasaja noorsooliku mise ja kultuurilis-aatelite ülesehitustöö lähtekohilt. Nii wõeti ühe punktina eelolewa te gemusaasta töökawja, ka karskustöö propageering, wiljelemine ja õhutamane ning tugewaima ja pidewaima kontakti loomine karskustentrumitega Tartus, mille refuhtaadina elustuks karskus ja õilsam elureformliikumine kõigis ÜENÜ osakonnis Wirumaa. Oigupoolest jündis tolle ala ühisewõtt aga päärniselt juht protestina walitsuse alkoholi poliitika wastu: mida aktiwsemalt õhufatakse joomisneedust, se-

da intensiwsemalt ja innustumalt organiseeruda kõigil ühiseks wõimjaks ideemalwaks wõitluses tolle narkootilise lawiini tagajitõrjeks nooruskonnalt. Ja noored juudawad siin teha wõrratult palju, kui waid on hinges teegitjewat elu- ja puhtustuld!

Humitawa referaadega kongressil esinesid Jõhwi ühishümnnaasiumi dir. W. Säär (teemil „Idealism ja materialism“), Sompa osakonna esimees H. Leedi (teemil „Keeleuendusliikumine ja nooruskund“) ja Wirum. keskkorralduse esimees W. Mustel (teemil „ÜENÜ oja Virus.)

Praegu on Wirum. keskk. käntas suurem nowellide wõistlus, kuhu wõetakse wastu algupärandeid ja uusi ainewaldu käsitlewaid töid Wiru noorsulemehilt kuni 1. apr. k.a. Au hindadeks jagatakse wälja 60 kr. eest kõrge wäärtuslikku kauniskirjandust — I auhinnaks 30 kr. eest, II — 20 kr. ja III—10 kr. eest. Au hindamist toimetab wastaw kirjanduslik juru, kuhu kuuluwad Woldemar Kuljus (kirikuõpetaja ja kirjanik), Adam Bachman (ajakirjanik, end. töö- ja hoolekonde minister) ja Leo Grandberg (armustaja, ajakirjanik). Wõistlusest osawõtt on harudafelt elaw.

NÕUDKE

A N U S O L
GOEDECKE & KO A.-S.
Hämorrhoidide

(p ä r a t õ m b s o o n t e) haiguste vastu, õiged ainult punastes karpides, vabriku plommiga. Müük apteekides.

Vast. ja tegey toimetaja AUG. MEIKOP, Väljaandja: Ülemaalse Eesti Noorsoo Ühenduse Keskjuhatus.

Noored!

Ellu astudes kindlustage endid
igasuguste üllatuste vastu, mis
eluteel seisavad ees.

Astuge ühendusse kõige vanema
puht Eesti kindlustusseltsiga

EEKS-MAJA

PEAKONTOR: Tallinnas, Lai 1. Telefon 438-85.
HARUKONTORID JA AGENDID ÜLE MAA.

ARMSAD NOORED!

ETK — Eesti tarvitajate Keskühisus — tahaks teiega paar sõna kõneleda.

Kas teie, armsad noored, olete sügavamalt järele mõelnud, missugust jõudu enesest kujutab ühistegeline liikumine?

Ühistegevus on terves maailmas haaranud laialisi rahvahulki, et neid välja viia majanduslikule päikesepaistele.

Täie õigusega öeldakse, ka meie juures, et, näiteks, meie oma põllumeest ühistegelise omaabita kuidagiviisi ei oskaks ette kujutada.

ETK kui Tarvitajateühingute Keskühisuse ümber on koondunud kõik meie tarvitajateühingud, ka teie kodukoha ühing.

Kas Teie aga olete seal juba liige?

Kui veel mitte, siis astuge kohe liikmeks ja aidake oma noorusliku jõu ja tulega edasi viia meie ühistegevust.

Meie peame kogu oma tarvitajate ostujõu koondama, sest ainult sel teel suudame oma tarvitajate ühistegevuse viia sellele kõrgusele, nagu seda nõuab praegune raske aeg.

Ainult ühistegevus viib meid hädaast välja!

Ühistegelise tervitusega

ETK

30%
odavamad kui
1914 aastal
on.
UNION
JALANÕUD

5 kr.
ja siiski
UNION

JALARESED TANTSIVAD
KUI KINGAD HÄSTI ISTUVAD

ASIATUNDJA
VALIB
UNION

EESTI TÖÖ TOIDAB EESTLAST!

**KALEVID *
PUUV. RIIDED
SIID, KUNSTSIID
NIIDID ***

**A
S.**

KREENBALT